

ภาวะสังคมไทย

Social situation and outlook

ไตรมาสสอง ปี 2563

ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 เดือนสิงหาคม 2563

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

- การปรับตัวทางการศึกษาในภาวะการระบาดของ COVID-19 นักเรียนต้องเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้อื่น แต่ยังคงมีข้อจำกัดอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ยากจนซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในอนาคต
- ความท้าทายของการออกแบบระบบการคุ้มครองทางสังคม การระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อแรงงานและประชาชนทั่วไป จนทำให้ภาครัฐต้องมีมาตรการช่วยเหลือระยะสั้นเพื่ออุดช่องโหว่ของการคุ้มครองทางสังคม จึงเป็นโจทย์ที่ภาครัฐจะต้องหาแนวทางการพัฒนาระบบตาข่ายคุ้มครองทางสังคมให้มีความครอบคลุม สามารถคุ้มครองประชาชนทั้งในยามที่เกิดวิกฤติและในสภาวะปกติ

บทความเรื่อง

“มหาวิทยาลัยร้าง : วิกฤตอุดมศึกษาไทย”

จำนวนนักศึกษาที่ลดลงจากปัจจัยโครงสร้างประชากรและการมีที่นั่งในมหาวิทยาลัยมากกว่าความต้องการ ดังนั้น

เพื่อความอยู่รอด สถาบันอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับตัวโดยการดึงจุดแข็งของตนเองมาใช้เป็นจุดขายดึงดูดนักศึกษา ทบทวน/ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ร่วมกับการใช้นวัตกรรมการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยที่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

ผู้ว่างงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ผู้ประกันตนรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนลดลงเล็กน้อย

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลงในทุกโรคจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่กลับมาระบาดในบางพื้นที่ รวมทั้งยังคงต้องเฝ้าระวังโรคที่มากับฤดูฝน และผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจจากสถานการณ์โรค COVID-19 อย่างใกล้ชิด

คดีอาญารวมลดลง แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันการลักลอบค้ายาเสพติด การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างเข้มงวด

การเกิดอุบัติเหตุและผู้เสียชีวิตลดลง แต่ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุยังถือว่าอยู่ในระดับที่รุนแรงจากการที่ยังมีผู้บาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิตจำนวนมาก

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

การจ้างงานลดลง 1.9%

การจ้างงานลดลงทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ยกเว้นสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้าที่ยังมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อย อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.95 ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนลดลงเล็กน้อยร้อยละ 0.4

ผู้ป่วยโรคเฝ้าระวัง ลดลง 66.4%

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลงในทุกโรค โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ลดลงร้อยละ 92.2 มือ เท้า ปาก ลดลงร้อยละ 91.5 โรคหัดลดลงร้อยละ 91.2 แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่กลับมาระบาด ในบางพื้นที่ รวมทั้งเฝ้าระวังโรคที่มากับฤดูฝน และผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจจากสถานการณ์โรค COVID-19 อย่างใกล้ชิด

คดีอาญาลดลง 13.4%

คดีอาญารวมลดลง ร้อยละ 13.4 โดยคดีชีวิตร่างกายและเพศลดลงร้อยละ 21.7 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ลดลงร้อยละ 5.7 และคดียาเสพติดลดลงร้อยละ 13.9 แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกัน เน้นการตรวจตรา และเฝ้าระวังป้องกันการก่อเหตุร้าย

หนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น 3.9%

ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า 13.48 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.9 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 5.1 ในไตรมาสก่อน และคิดเป็นสัดส่วนหนี้ต่อ GDP เท่ากับร้อยละ 80.1 สูงสุดในรอบ 4 ปี

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรีลดลง 9.7%

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรีลดลงร้อยละ 9.7 แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางออนไลน์ของเด็กและเยาวชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

อุบัติเหตุจราจรลดลง 26.7%

การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกลดลงร้อยละ 26.7 ผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 38.4 สาเหตุอันดับแรกจากการขับรถตัดหน้ากระชั้นชิด การป้องกันหรือหยุดอุบัติเหตุได้ด้วยความร่วมมือจากผู้ขับขี่รักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด คำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น และให้ความสำคัญอย่างมากกับปัจจัยทางถนนและสภาพแวดล้อม

1. สถานการณ์ด้านแรงงาน

ไตรมาสสอง ปี 2563 ผู้ว่างงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.95 จำนวนผู้ประกันตนรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนลดลงเล็กน้อย

สถานการณ์การจ้างงานในไตรมาสสอง ปี 2563 ปรับตัวลดลง ผู้มีงานทำจำนวนทั้งสิ้น 37.1 ล้านคน ลดลงร้อยละ 1.9 เป็นการลดลงทั้งผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรมที่ลดลงร้อยละ 0.3 และนอกภาคเกษตรกรรมลดลงร้อยละ 2.5 สำหรับสาขาที่มีการจ้างงานลดลงมาก ได้แก่ สาขาก่อสร้าง สาขาการผลิต สาขาโรงแรม/ภัตตาคาร ลดลงร้อยละ 6.3 4.4 และ 2.8 ตามลำดับ จากการขอความร่วมมือในการปิดสถานประกอบการ และจำกัดการเดินทาง ส่วนสาขาการขนส่ง/ขายปลีก ลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 1.0 เนื่องจากยังสามารถเปิดดำเนินการได้บางส่วน ขณะที่สาขาการขนส่ง/เก็บสินค้า ขยายตัวร้อยละ 0.1 เป็นผลจากมาตรการและการรณรงค์ให้อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดฯ

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสสองปี 2563

	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)						การเปลี่ยนแปลง (%YOY)					
	2562				2563		2562				2563	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
กำลังแรงงานรวม	38.4	38.4	38.0	38.0	38.2	38.2	0.6	-0.2	-2.0	-1.1	-0.4	-0.6
1. ผู้มีงานทำ	37.7	37.8	37.5	37.5	37.4	37.1	0.9	-0.3	-2.1	-1.1	-0.7	-1.9
1.1 ภาคเกษตร	11.2	11.5	12.6	12.0	10.8	11.5	-4.2	-4.0	-1.8	-1.6	-3.7	-0.3
1.2 นอกภาคเกษตร	26.5	26.3	24.9	25.5	26.7	25.6	3.2	1.5	-2.3	-0.9	0.5	-2.5
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.3	6.3	5.8	6.1	6.2	6.0	1.0	-0.5	-5.2	-3.9	-1.4	-4.4
- ก่อสร้าง	2.3	2.4	2.0	2.1	2.3	2.2	10.5	6.2	-2.2	0.2	-0.2	-6.3
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.4	6.3	6.0	6.3	6.3	6.2	2.4	-0.4	-4.1	0.1	-1.1	-1.0
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.8	2.9	2.9	2.8	2.9	2.8	-0.2	1.1	3.1	-0.7	3.7	-2.8
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	5.1	7.2	1.0	0.1	-0.8	0.1
- การศึกษา	1.2	1.2	1.1	1.1	1.3	1.2	-0.5	3.1	-1.9	-3.1	10.2	1.0
- อื่นๆ	6.2	6.0	5.7	5.7	6.2	5.9	5.9	2.5	-0.6	-0.3	1.3	-1.9
2. จำนวนผู้ว่างงาน ¹	0.35	0.38	0.39	0.37	0.39	0.75	-25.9	-8.3	5.5	3.5	12.3	97.7
อัตราการว่างงาน (%)	0.92	0.98	1.04	1.04	1.03	1.95						
3. แรงงานรอฤดูกาล	0.3	0.3	0.1	0.1	0.4	0.3	0.4	40.3	53.7	2.0	20.2	32.7
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	1.0	0.8	0.2	0.3	1.0	0.9						
4. ชั่วโมงงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	43.5	46.4	46.7	46.4	42.8	40.2	-2.6	0.1	0.4	-0.6	-1.6	-13.4
5. ชั่วโมงงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (รวม)	41.3	43.0	43.5	43.2	40.8	38.2	-1.5	-0.4	0.4	-0.8	-1.2	-11.2
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม. ⁴	0.9	0.6	0.3	0.4	0.9	2.8	6.7	-7.1	-29.3	12.5	11.0	388.5
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.4	-30.6	-9.1	-16.6	45.1	6.5	647.1
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.8	0.5	0.2	0.4	0.9	2.4	12.0	-6.9	-31.1	9.6	11.4	363.2
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า 35 ชม. ⁴	8.7	6.0	5.4	5.7	8.9	10.1	12.6	0.7	-12.1	2.3	1.7	68.0
- ต้องการทำงานเพิ่ม (การทำงานต่ำกว่าระดับ)	0.3	0.2	0.2	0.2	0.3	0.7	0.0	-15.3	-39.6	-0.9	-15.4	194.4
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	8.4	5.8	5.2	5.5	8.6	9.4	13.2	1.4	-10.6	2.5	2.4	62.8
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม. ขึ้นไป	24.8	27.4	27.4	27.1	24.4	22.6	-2.7	-0.6	-0.6	-2.1	-1.8	-17.6
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	6.5	7.0	7.0	6.6	5.9	4.5	-7.9	-6.3	-7.9	-10.8	-9.0	-35.4
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง ²	0.4	0.3	0.12	0.16	0.45	0.73	-7.2	28.8	20.3	11.2	17.7	133.2
อัตราการว่างงานแฝง ³ (%)	1.0	0.8	0.3	0.4	1.2	1.9						

หมายเหตุ: ¹ ผู้ว่างงาน หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำตัวได้ทำงาน สมัครงานหรือรอการบรรจุงาน และผู้ที่ไม่ได้หางานทำแต่พร้อมจะทำงานในระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์

² ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์ และต้องการทำงานเพิ่ม และแรงงานรอฤดูกาล

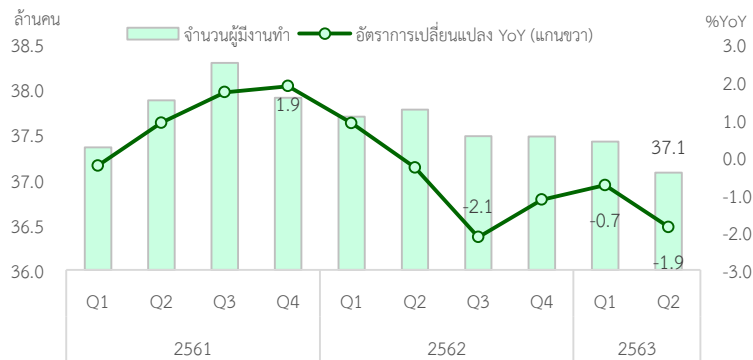
³ อัตราการว่างงานแฝง = ผู้ว่างงานแฝง/กำลังแรงงาน

⁴ นับรวมผู้ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในช่วงเวลาดังกล่าว ส่งผลให้การเดินทางเพื่อซื้อสินค้าและบริการลดลง แต่การซื้อสินค้าในรูปแบบออนไลน์และรวมถึงการซื้ออาหารในรูปแบบบริการส่งระยะสั้นๆ ได้รับความนิยมสูงมาก

แผนภาพ 1 จำนวนผู้มีงานทำและอัตราการเปลี่ยนแปลง

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในไตรมาสสองปี 2563 รัฐบาลมีมาตรการชดเชย เยียวยาให้กับแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ประกอบด้วย (1) แรงงานผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ของ พ.ร.บ. ประกันสังคมที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการจำกัดการแพร่ระบาดของรัฐที่ต้องขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานด้วยเหตุสุดวิสัย จำนวนประมาณ 0.92 ล้านคน ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้จะได้รับเงินเยียวยาจากรัฐคิดเป็นร้อยละ 62 ของค่าจ้างรายวัน ไม่เกิน 90 วัน ระหว่างเดือนมีนาคม-กรกฎาคม ปี 2563 (2) แรงงานผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ที่เป็นลูกจ้างของสถานประกอบการที่หยุดงานด้วยเหตุสุดวิสัย แต่ไม่สามารถขอรับเงินทดแทนจากกองทุนประกันสังคม เนื่องจากจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฯ ไม่ครบ 6 เดือนตามเงื่อนไข จำนวนทั้งสิ้น 59,776 คน โดยจะได้รับเงินเยียวยา 5,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน (มิถุนายน-สิงหาคม 2563) ซึ่งทั้งสองกลุ่มเป็นแรงงานในระบบที่ไม่ถือเป็นผู้ว่างงาน แต่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 และมาตรการรัฐในการควบคุมการแพร่ระบาด และ (3) แรงงานนอกระบบที่เป็นกลุ่มแรงงานอิสระ 15.3 ล้านคน และเกษตรกร 7.75 ล้านคน ยังได้รับการเยียวยาในสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ตาม พ.ร.ก. กู้เงินฯ โดยได้รับการเยียวยา 5,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งทำให้แรงงานกลุ่มนี้มีสภาพคล่องมากขึ้น และบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากมาตรการจำกัดการแพร่ระบาดได้

แผนภาพ 2 มาตรการช่วยเหลือ/เยียวยาประชาชน จากผลกระทบของ COVID-19

ที่มา: กระทรวงการคลัง, สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นอกจากมาตรการเยียวยาและช่วยเหลือแรงงานในระบบและนอกระบบข้างต้นแล้ว รัฐบาลยังมีมาตรการในด้านอื่นที่ช่วยลดต้นทุน และเพิ่มสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการ อาทิ มาตรการภาษี มาตรการลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม มาตรการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมาตรการดังกล่าวส่วนหนึ่งจะช่วยลดภาระต้นทุนของผู้ประกอบการและรักษาการจ้างงานได้ระดับหนึ่ง

การจำกัดการแพร่ระบาดของรัฐที่มีการปิดสถานที่ และผลกระทบของ COVID-19 ที่ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลง ส่งผลให้ชั่วโมงการทำงานของภาคเอกชนลดลงร้อยละ 13.4 จาก 46.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในไตรมาสสอง ปี 2562 เหลือ 40.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในไตรมาสสอง ปี 2563 ขณะเดียวกันจำนวนผู้ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่ทำงานน้อยกว่าการทำงานปกติ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 68.0 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน โดยเพิ่มจาก 6.0 ล้านคน เป็น 10.1 ล้านคน และค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนลดลงร้อยละ 0.4 อยู่ที่ 12,807.6 บาท/เดือน

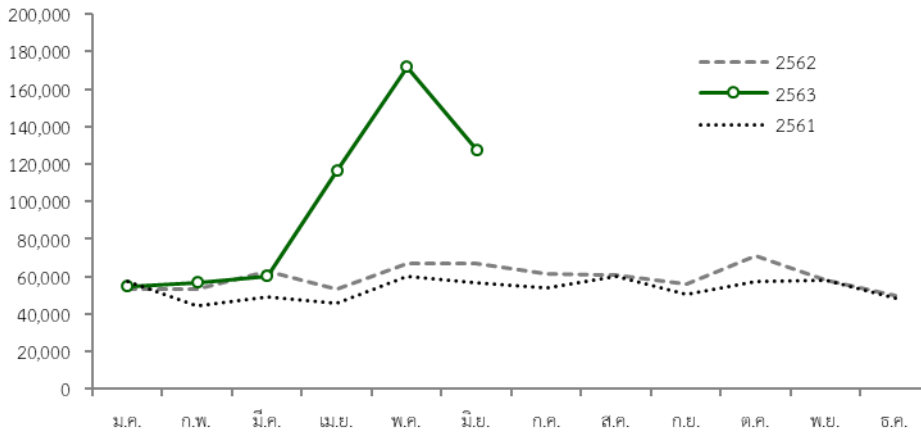
สถานการณ์การว่างงาน พบผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นมากโดยมีจำนวนทั้งสิ้น 0.75 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.95 เพิ่มขึ้น 1 เท่าจากอัตราการว่างงานในช่วงปกติ และเป็นอัตราการว่างงานที่สูงสุดตั้งแต่ไตรมาสสองปี 2552 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 64.2 เป็นผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อน และ เมื่อพิจารณาเหตุผลในการว่างงาน พบว่า ร้อยละ 58.7 มีสาเหตุมาจากสถานที่ทำงานเล็ก/หยุด/ปิดกิจการหรือหมดสัญญาจ้าง

เมื่อพิจารณาผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อนในช่วง 3 เดือน ซึ่งเป็นการว่างงานในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 มีจำนวนทั้งสิ้น 0.36 ล้านคน หรือประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ว่างงานทั้งหมด โดยร้อยละ 55.4 เป็นแรงงานที่ถูกเลิกจ้างมาจากภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาโรงแรมและภัตตาคารที่มีแรงงานถูกเลิกจ้างมากที่สุดที่ร้อยละ 18.3 และสาขาค้าปลีกค้าส่งร้อยละ 14.6 แรงงานที่ตกงานในช่วง 3 เดือนนี้ร้อยละ 33.8 มีอายุมากกว่า 40 ปี และร้อยละ 59.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า ซึ่งการตกงานในช่วงที่มีอายุมาก รวมทั้งการมีทักษะต่ำทำให้โอกาสในการหางานใหม่น้อยลง เนื่องจากอายุงานเหลือน้อยและการเรียนรู้ช้ากว่าแรงงานที่อายุน้อยกว่า

เมื่อพิจารณาสถานการณ์การว่างงานจากข้อมูลของสำนักงานประกันสังคม พบว่า ผู้ประกันตนรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน (รายใหม่) ในช่วงไตรมาสสอง เพิ่มขึ้นมาก โดยเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่เดือนเมษายน ปี 2563 ซึ่งมีจำนวน 0.12 ล้านราย และสูงสุดในเดือนพฤษภาคม ปี 2563 เท่ากับ 0.17 ล้านราย และปรับตัวลดลงในเดือนมิถุนายน ปี 2563 เหลือ 0.13 ล้านราย

ทั้งนี้ ปัจจุบันรัฐบาลมีมาตรการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจภายใต้ พ.ร.ก. กู้เงินฯ วงเงิน 4 แสนล้านบาท ณ วันที่ 13 สิงหาคม 2563 ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีไปแล้วจำนวน 11 โครงการ รวมวงเงิน 42,964 ล้านบาท ซึ่งคาดว่าจะสามารถสร้างงานได้ 86,103 ตำแหน่ง โดยมีระยะเวลาการจ้างงาน 3-12 เดือน ที่จะช่วยให้ผู้ว่างงานสามารถมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น

แผนภาพ 3 จำนวนผู้ประกันตนรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน (รายใหม่)

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

ประเด็นที่ต้องติดตามในระยะต่อไป

ผลกระทบจาก COVID-19 เริ่มส่งผลกระทบต่อการว่างงานมากขึ้นในไตรมาสสอง ปี 2563 ซึ่งหลายหน่วยงานคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยในไตรมาสสอง ปี 2563 จะเป็นจุดต่ำสุด อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อแรงงานมักจะเกิดขึ้นช้ากว่าผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ทำให้ในช่วงครึ่งหลังของปี 2563 ตลาดแรงงานจะยังได้รับผลกระทบที่ต่อเนื่องจากช่วงครึ่งแรกของปี โดยมีประเด็นที่ต้องติดตามในระยะต่อไป ดังนี้

1. **แนวโน้มเศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังของปี** ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้เศรษฐกิจหดตัวลงมากในช่วงไตรมาสสองของปี 2563 การจ้างงานลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้นประมาณเท่าตัว และเศรษฐกิจยังไม่มีแนวโน้มฟื้นตัวอย่างชัดเจนและอาจหดตัวอย่างยาวนาน จะส่งผลให้ธุรกิจซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพคล่องสำรองเพียงพอสำหรับรองรับวิกฤตได้ไม่เกิน 6 เดือนอาจเลิกจ้างงานและปิดกิจการมากขึ้น โดยเฉพาะสถานประกอบการที่ขอใช้มาตรา 75¹ ของ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ขอหยุดชั่วคราว แต่ยังคงต้องรับภาระในการจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้างอยู่ โดยในไตรมาสสอง ปี 2563 มีจำนวนถึง 0.79 ล้านคน อีกทั้งผู้จบการศึกษาใหม่ในปี 2563 จำนวน 0.52 ล้านคน ซึ่งเริ่มทยอยเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่ไตรมาสสอง มีแนวโน้มจะหางานทำได้ยากขึ้น หรืออาจต้องใช้เวลาในการหางานนานกว่าปกติ อย่างไรก็ตาม แรงงานกลุ่มนี้สามารถใช้ช่วงเวลานี้ในการพัฒนาทักษะตามความต้องการในปัจจุบันและอนาคตให้เพิ่มขึ้นได้ โดยการอบรมหลักสูตรระยะสั้นหรือการเรียนต่อในสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 บัญญัติว่า “มาตรา 75 ในกรณีที่นายจ้างมีความจำเป็นต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดที่สำคัญอันมีผลกระทบต่อประกอบกิจการของนายจ้าง จนทำให้นายจ้างไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ ซึ่งมีเหตุสุดวิสัยให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า ของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับก่อนนายจ้างหยุดกิจการตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ให้ลูกจ้างทำงาน ณ สถานที่จ่ายเงินตามมาตรา 55 และภายในกำหนดเวลาการจ่ายเงินตามมาตรา 70 (1)”

2. ปัญหาภัยแล้งที่ต่อเนื่องและสถานการณ์น้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก จากปริมาณน้ำในเขื่อนที่ยังอยู่ในระดับต่ำตั้งแต่กลางปี 2562 และผลกระทบจากพายุฤดูฝนที่ตกหนักในบางพื้นที่ ทำให้ประเทศไทยเกิดปัญหาภัยแล้งควบคู่กับการมีน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก จะส่งผลต่อการจ้างงานในภาคเกษตร และกระทบต่อรายได้แรงงาน อีกทั้งภาคเกษตรอาจจะสูญเสียความสามารถในการดูดซับแรงงานจากนอกภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ได้ และส่งผลให้ตลาดแรงงานยังคงจะมีผู้ว่างงานอยู่ในปริมาณที่สูง

3. ผลของมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจต่อการจ้างงาน จากที่มาตรการช่วยเหลือและเยียวยาแรงงานจะสิ้นสุดลงทั้งหมดในช่วงไตรมาสสาม ปี 2563 และเข้าสู่ช่วงการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายใต้พระราชกำหนดฯ วงเงิน 4 แสนล้านบาท ซึ่งต้องติดตามผลของการฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดว่าสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยปัจจุบันแม้ว่าจะได้รับการอนุมัติโครงการไปแล้วจำนวนหนึ่ง แต่โครงการส่วนใหญ่จะเริ่มการจ้างงานภายในเดือนตุลาคม 2563 ซึ่งหากมีความล่าช้าอาจทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือแรงงานที่ตกงานได้อย่างเต็มที่

ตาราง 2 โครงการที่ได้รับการอนุมัติภายใต้ พ.ร.ก. กู้เงินฯ แผนงานโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจ

โครงการ	วงเงินได้รับการอนุมัติ (ล้านบาท)	การจ้างแรงงาน
โครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน (One Stop Service)	170	
โครงการพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว (Safety Zone)	15	
โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ด้านสัตว์ป่า	742	1,250
โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	9,806	8,018
โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”	4,788	6,492
โครงการอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่นเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง	1,081	15,548
โครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team)	2,702	14,510
โครงการเฝ้าระวังสร้างแนวกันไฟสร้างรายได้ชุมชน	247	9,137
โครงการกำลังใจ	2,400	
โครงการเราเที่ยวด้วยกัน	20,000	
โครงการพัฒนาป่าไม้ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน	1,015	31,148
รวม	42,964	86,103

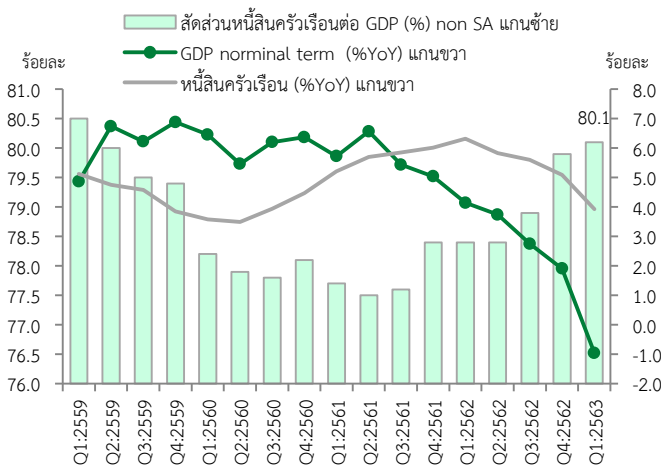
ที่มา: มติคณะรัฐมนตรี, สศช.

2. หนี้สินครัวเรือน

หนี้สินครัวเรือนชะลอตัวต่อเนื่อง สัดส่วนหนี้สินต่อครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่คุณภาพสินเชื่อต่ำลงในทุกประเภท เนื่องจากผลกระทบจากการหดตัวของเศรษฐกิจและการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและระดับรายได้ของภาคครัวเรือน รวมถึงความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามอย่างใกล้ชิด เพราะการผัดผ่อนชำระหนี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

แผนภาพ 4 สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP (ไม่ปรับฤดูกาล)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย และ สศช.

หนี้สินครัวเรือนชะลอตัวต่อเนื่อง

ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า 13.48 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.9 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 5.1 ในไตรมาสก่อน โดยเป็นผลจากความเชื่อมั่นที่ลดลง ตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีความไม่แน่นอนสูงและการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ความต้องการอุปโภคบริโภคของภาคครัวเรือนปรับตัวลดลง รวมถึงความต้องการก่อนหน้าของภาคครัวเรือนในเกือบทุกประเภท ในด้านสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 80.1 สูงสุดในรอบ 4 ปี นับตั้งแต่ไตรมาสสองปี 2559 เป็นต้นมา เนื่องจากเศรษฐกิจไทยเผชิญภาวะหดตัวจากปัจจัยลบทางด้านมาตรการควบคุมการระบาดของโรคและปัญหาภัยแล้งที่มีความรุนแรง ในขณะที่สินเชื่อของภาคครัวเรือนยังคงขยายตัวในอัตราที่ชะลอ

ตาราง 3 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2561				2562				2563
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	12.20	12.37	12.55	12.83	12.97	13.09	13.25	13.48	13.48
%YoY	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	3.9
- สถาบันรับฝากเงิน (%YoY)	5.1	5.5	5.6	5.6	5.7	5.0	4.7	4.1	3.3
- สถาบันการเงินอื่น (%YoY)	6.0	7.3	7.8	8.6	10.9	11.6	12.0	12.0	8.3
สัดส่วนต่อ GDP (%)	77.7	77.5	77.6	78.4	78.4	78.4	78.9	79.9	80.1

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนปรับตัวชะลอลงในเกือบทุกประเภทสินเชื่อโดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ยกเว้นเพียงสินเชื่อประเภทอื่นๆ โดยในไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 พบว่า

1. สินเชื่อเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ขยายตัวร้อยละ 4.0 ชะลอลงจากร้อยละ 4.7 ในไตรมาสก่อน เป็นผลจากการปรับตัวลดลงของความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยสอดคล้องกับข้อมูลการโอนกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยในไตรมาสหนึ่ง

ปี 2563 ที่หดตัวร้อยละ 6.5 เทียบกับการเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.2 ในไตรมาสที่ผ่านมา รวมทั้งตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่ยังคงเผชิญความเสี่ยงจากความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ลดลงทำให้อุปทานคงค้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2. **สินเชื่อเพื่อยานยนต์** ขยายตัวร้อยละ 5.6 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 7.5 ในไตรมาสก่อน ตามการปรับตัวลดลงของยอดจำหน่ายรถยนต์นั่งส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 ที่หดตัวร้อยละ 74.9 และร้อยละ 68.6 ตามลำดับ ประกอบกับการเพิ่มความเข้มงวดในการอนุมัติสินเชื่อและเงื่อนไขหลักประกันของสถาบันการเงิน

3. **สินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจ** ขยายตัวร้อยละ 0.9 ชะลอลงจากร้อยละ 1.5 ในไตรมาสที่ผ่านมา โดยเป็นผลจากความเชื่อมั่นทางธุรกิจและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อภาวะเศรษฐกิจในระยะต่อไปที่ยังคงไม่มีแนวโน้มว่าจะฟื้นตัวมากนัก ประกอบกับสถาบันการเงินที่เพิ่มความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจ SMEs ในขณะที่ความต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปใช้เสริมสภาพคล่อง และ Refinance สินเชื่อเดิมเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดและมาตรการควบคุมโรค

4. **สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล** ขยายตัวร้อยละ 5.2 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 8.1 ในไตรมาสก่อน ตามการปรับตัวชะลอลงจากสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อบัตรเครดิต โดยสินเชื่อส่วนบุคคล (Personal Loan) ขยายตัวร้อยละ 5.5 ชะลอลงจากร้อยละ 8.0 เช่นเดียวกับสินเชื่อบัตรเครดิตที่ขยายตัวร้อยละ 2.6 เทียบกับร้อยละ 9.1 ในไตรมาสที่ผ่านมา ตามความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและความต้องการอุปโภคบริโภคที่ลดลงเนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 และด้านสินเชื่ออื่นๆ ขยายตัวร้อยละ 4.1 เทียบกับร้อยละ 1.5 ในไตรมาสก่อน

ตาราง 4 อัตราการขยายตัวหนี้สินครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	สัดส่วน(%) Q1/2563	2561				2562				2563
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน	100.0	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	3.9
เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์	33.9	6.0	6.2	6.2	6.3	6.6	5.6	5.0	4.7	4.0
เพื่อยานยนต์	12.9	7.2	9.2	10.4	12.0	12.0	11.1	10.1	7.5	5.6
เพื่อการประกอบธุรกิจ ¹	18.4	3.4	3.3	3.3	3.2	3.2	2.0	1.8	1.5	0.9
เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล	27.1	5.6	6.2	6.2	6.2	7.8	8.2	8.1	8.1	5.2
สินเชื่อส่วนบุคคล	24.2	5.3	5.8	6.0	6.2	7.8	8.2	8.0	8.0	5.5
สินเชื่อบัตรเครดิต	2.9	7.8	9.1	8.2	6.4	7.9	8.3	9.2	9.1	2.6
สินเชื่ออื่นๆ ²	7.7	2.6	2.8	2.6	2.3	-0.6	0.1	1.7	1.5	4.1

หมายเหตุ: ¹ สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วยสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพและสินเชื่อเพื่อซื้อหลักทรัพย์

² สินเชื่ออื่นๆ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อการศึกษา และสินเชื่ออื่นๆ ที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

คุณภาพสินเชื่อด้อยลงในทุกประเภท ตามความสามารถในการชำระหนี้ที่ลดลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจหดตัว และเมื่อเผชิญกับความเปราะบางทางการเงินของครัวเรือนทำให้มีความเสี่ยงที่จะผิมนัดชำระหนี้สูง โดย ณ สิ้นสุดไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 ยอดคงค้างหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มีมูลค่า 156,226 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.6 และมีสัดส่วนต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ร้อยละ 3.23 เพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ 2.90 ในไตรมาสก่อน ด้านความสามารถในการชำระหนี้ในภาพรวมด้อยลงในทุกประเภทสินเชื่อ โดยเฉพาะสัดส่วน NPL ของสินเชื่อ

บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลอื่นๆ ต่อสินเชื่อรวม อยู่ที่ร้อยละ 3.50 และร้อยละ 2.61 เพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ 2.41 และร้อยละ 2.33 ตามลำดับ เช่นเดียวกับคุณภาพสินเชื่อประเภทที่ครัวเรือนใช้เสริมสภาพคล่องทางการเงินที่มีแนวโน้มด้อยลง โดย (1) ยอดสินเชื่อคงค้างและยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (ที่มีและไม่มีทะเบียนรถเป็นหลักประกัน) มีมูลค่าอยู่ที่ 572,604 ล้านบาท และ 19,053 ล้านบาท ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนต่อยอดสินเชื่อคงค้างที่ร้อยละ 3.33 เทียบกับร้อยละ 3.01 ในไตรมาสก่อน และ (2) ยอดสินเชื่อผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อบัตรเครดิตมีมูลค่า 10,441 ล้านบาท โดยคิดเป็นสัดส่วนต่อยอดสินเชื่อคงค้างบัตรเครดิตร้อยละ 2.64 เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 1.93 ในไตรมาสที่ผ่านมา

ตาราง 5 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2561				2562				2563
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
NPL (พันล้านบาท)	115.9	115.8	118.8	120.5	126.4	127.4	133.3	140.6	156.2
%YOY	5.5	10.3	7.8	9.1	9.0	10.0	12.2	16.7	23.6
% ต่อสินเชื่อรวม	2.78	2.72	2.73	2.67	2.75	2.74	2.81	2.90	3.23

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

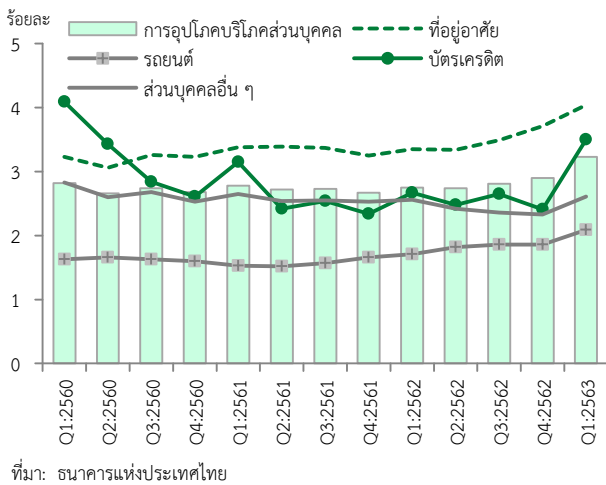
ตาราง 6 สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2561				2562				2563
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
สินเชื่อบัตรเครดิต									
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	358,291	366,310	370,586	418,747	386,642	396,082	404,185	457,090	395,182
%YoY	7.5	8.9	8.1	6.2	7.9	8.1	9.1	9.2	2.2
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	8,099	7,018	7,200	7,583	7,809	7,322	8,204	8,804	10,441
%YoY	-17.9	-15.8	-0.2	0.3	-3.6	4.3	13.9	16.1	33.7
(2) / (1) (ร้อยละ)	2.26	1.92	1.94	1.81	2.02	1.85	2.03	1.93	2.64
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ									
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	354,004	361,400	373,184	383,278	508,710	538,746	562,370	579,911	572,604
%YoY	6.8	7.6	7.4	8.2	43.7	49.1	50.7	51.3	12.6
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	9,445	9,016	9,829	9,752	17,500	18,827	19,107	17,448	19,053
%YoY	-4.1	1.2	9.6	9.9	85.3	108.8	94.4	78.9	8.9
(2) / (1) (ร้อยละ)	2.67	2.49	2.63	2.54	3.44	3.49	3.40	3.01	3.33

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แนวโน้มสินเชื่อครัวเรือนในไตรมาสสอง ปี 2563 ยังคงชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการสินเชื่อของภาคครัวเรือนและมาตรการให้สินเชื่อที่ปรับตัวลดลง ขณะที่สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามระดับการหดตัวทางเศรษฐกิจที่จะรุนแรงมากขึ้นเมื่อเทียบกับไตรมาสก่อนหน้า ขณะที่ความต้องการสินเชื่อในภาพรวมมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยจะดีขึ้น และมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดที่เริ่มผ่อนคลายลง อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมั่นต่อภาวะเศรษฐกิจ ปัญหาภัยแล้ง และการปรับตัวลดลงของรายได้ภาคครัวเรือน ทำให้ครัวเรือนชะลอการขอสินเชื่อใหม่และรักษาสภาพคล่องสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น รวมถึงคุณภาพสินเชื่อยังคงมีแนวโน้มด้อยลง โดยจากสัดส่วนสินเชื่อที่มีความเสี่ยงด้านเครดิตอย่างมีนัยสำคัญต่อ

แผนภาพ 5 สัดส่วนสินเชื่อรายวัตถุประสงค์ต่อสินเชื่อรวม

สินเชื่อรวม (Stage 2)² ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2563 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ครัวเรือนมีโอกาสกลายเป็นหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้สูง (NPLs หรือ Stage 3) โดยเฉพาะในกลุ่มสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น³ ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนอย่างใกล้ชิด และการดำเนินมาตรการทางการเงินของสถาบันการเงินต่างๆ จะสามารถบรรเทาความเดือดร้อนและลดความเสี่ยงการเกิด NPLs ได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากผลกระทบ

จากการระบาดของ COVID-19 ได้ขยายตัวเป็นวงกว้างและมีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการระบาดซ้ำ รวมถึงปัญหาภัยแล้งทำให้ภาคครัวเรือนเผชิญกับปัญหาการขาดสภาพคล่องและความเสี่ยงที่ต่อเนื่องมาจากโครงสร้างทางการเงินที่เปราะบางของครัวเรือน โดยในส่วนของผู้ได้รับผลกระทบสะท้อนจากจำนวนลูกหนี้รายย่อยที่ขอรับความช่วยเหลือผ่านการปรับโครงสร้างหนี้ผ่านสถาบันการเงิน ที่มีจำนวนถึง 11.6 ล้านบัญชี คิดเป็นมูลค่าหนี้รวมกว่า 3.82 ล้านล้านบาท (ณ ข้อมูล วันที่ 30 มิถุนายน 2563)⁴ หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของเงินให้กู้ที่ให้แก่ภาคครัวเรือนโดยสถาบันการเงินรวมทั้งกลุ่มครัวเรือนที่มีปัญหาสภาพคล่องและความสามารถในการรองรับผลกระทบดังกล่าวต่อนั้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนและใช้รายได้เกือบทั้งหมดเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ทำให้เงินออมไม่เพียงพอหรือไม่สามารถรองรับความอ่อนไหวต่อปัจจัยลบทางเศรษฐกิจ (Income Shock) ที่รุนแรงได้และหากครัวเรือนกลุ่มนี้ขาดรายได้จะมีเงินออมสำหรับดำรงชีพได้ไม่เกิน 3 เดือน⁵

ในการบรรเทาความเดือดร้อนของลูกหนี้โดยเฉพาะทางด้านภาระค่าใช้จ่ายและโอกาสการผิดชำระหนี้ของลูกหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานผู้ให้บริการทางการเงินออกมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยเพิ่มเติมระยะที่ 2 เนื่องจากมาตรการในระยะแรกจะทยอยครบกำหนดในช่วงสิ้นเดือนมิถุนายน 2563 โดยมีมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ (1) **ปรับลดเพดานดอกเบี้ยเป็นการทั่วไป** ร้อยละ 2-4 ต่อปี สำหรับบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ มีผลตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2563 (2) **เพิ่มวงเงินบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับประเภทวงเงินหมุนเวียนหรือที่ผ่อนชำระเป็นงวด** จากเดิม 1.5 เท่า เป็น 2 เท่าของรายได้ สำหรับลูกหนี้ที่มีประวัติ

² สินเชื่อที่มีความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Stage 2 หรือ Significant increase in credit risk) คือ สินเชื่อที่ส่งสัญญาณเตือนสถาบันการเงินว่าลูกหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้ลดลงหรือมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็น NPL ได้ (NPLs หรือ Stage 3) สินเชื่อ Stage 2 (ซึ่งครอบคลุมมากกว่าสินเชื่อ SM) พิจารณาจาก (1) ระยะเวลาการค้างชำระ เช่น กรณีลูกหนี้ผิดชำระสินเชื่อประเภทอื่นของสง. มาเกินกว่า 30 วัน หรือลูกหนี้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้มากกว่า 1 ครั้งต่อปี และ (2) ด้านฐานะการเงินหรือผลประกอบการของลูกหนี้ เช่น อันดับความน่าเชื่อถือด้านเครดิตของลูกหนี้ที่ลดลง

³ รายงานผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ไตรมาสหนึ่ง ปี 2563, ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย, การให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ของสถาบันการเงิน ผ่านการปรับโครงสร้างหนี้, เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/covid19/Pages/default.aspx> (สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2563)

⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานนโยบายการเงิน เดือนมิถุนายน 2563, หน้า 24

ชำระหนี้ดีและมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มเติม โดยลูกหนี้ต้องมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท (มีผลตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2563-31 ธันวาคม 2564) (3) **มาตรการขั้นต่ำเพิ่มเติมเพื่อให้ความช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อย ระยะที่ 2** เป็นการขยายขอบเขตและระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบและไม่เป็น NPLs ให้ลูกหนี้มีทางเลือกที่หลากหลายตามแต่ประเภทสินเชื่อและมีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ เช่น เปรียบเทียบหนี้เดิมและหนี้ใหม่ ดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายเพิ่มจากการเลื่อนชำระหนี้ โดยโครงการเปิดให้ลงทะเบียนเข้าร่วมตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 31 ธันวาคม 2563 และ (4) **การปรับปรุงโครงสร้างหนี้** โดยคำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้เพื่อช่วยบรรเทาภาระให้ลูกหนี้ อาทิ การขยายระยะเวลาชำระหนี้ เลื่อนการชำระค่างวด และพิจารณาชะลอการยึดทรัพย์สินลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบจนเป็น NPLs⁶

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินมาตรการข้างต้นยังคงเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นตามความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นของลูกหนี้เท่านั้น แต่ในระยะยาวภาครัฐจำเป็นต้องเร่งยกระดับรายได้ภาคครัวเรือนให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วและเสริมสร้างกันชนทางการเงินโดยเฉพาะเงินออมของภาคครัวเรือนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นเพื่อรองรับเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด และเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบบการเงินของประเทศไปพร้อมกัน

⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ข่าว สปท. ฉบับที่ 32/2563 เรื่อง มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 2, เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2020/Pages/n3263.aspx> (สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2563)

3. สุขภาพและการเจ็บป่วย

สถานการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรวมลดลงในทุกโรคจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่กลับมาระบาดในบางพื้นที่ รวมทั้งยังคงต้องเฝ้าระวังโรคที่มากับฤดูฝน และผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจจากสถานการณ์โรค COVID-19 อย่างใกล้ชิด

ไตรมาสสอง ปี 2563 การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาอย่างมาก ถึงร้อยละ 66.4 เป็นการลดลงในทุกโรค โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ลดลงร้อยละ 92.2 ผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก ลดลงร้อยละ 91.5 ผู้ป่วยโรคหัดลดลงร้อยละ 91.16 ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกลดลงร้อยละ 44.4 และผู้ป่วยโรคปอดอักเสบ ลดลงร้อยละ 43.3 สาเหตุเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้ประชาชนเฝ้าระวังและดูแลตัวเองมากกว่าเดิม รวมถึงมาตรการกักตัวเองอยู่บ้าน และการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้โอกาสในการสัมผัสเชื้อโรคจากสถานที่หรือจากบุคคลลดลง

ตาราง 7 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (หน่วย : ราย)

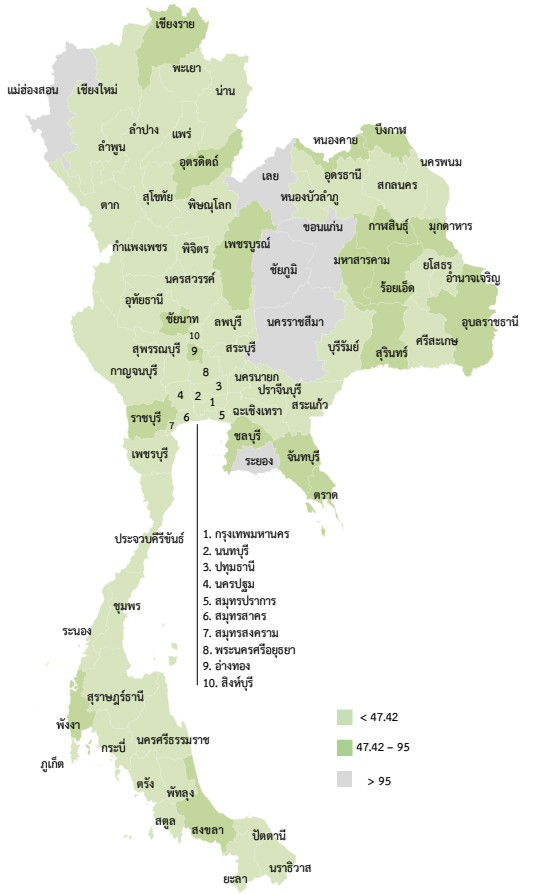
โรคเฝ้าระวัง	2561				2562				2563		%YOY Q2/2563
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ปอดอักเสบ	74,881	58,699	90,160	59,861	73,429	51,189	63,635	68,302	76,734	29,032	-43.3
ไข้เลือดออก	6,830	24,029	35,564	20,499	16,150	31,978	54,989	28,040	9,218	17,797	-44.3
มือ เท้า ปาก	10,079	14,626	32,718	12,585	9,260	12,954	35,839	9,302	5,429	1,107	-91.5
ไข้หวัดใหญ่	40,995	25,698	73,042	43,628	133,975	61,464	108,786	92,138	99,202	4,781	-92.2
บิด	1,132	965	741	561	649	736	647	524	660	537	-27.0
หัด	630	632	1,186	3,108	2,068	1,585	1,533	1,428	739	140	-91.2
ฉีหนู	402	637	932	569	463	493	722	492	266	330	-33.1
ใช้สมองอักเสบ	182	231	200	132	258	207	211	218	277	191	-7.7
อหิวาตกโรค	0	2	2	1	6	4	1	1	0	2	-50.0
ใช้กาฬหลังแอ่น	1	9	3	7	6	6	6	7	5	3	-50.0
พิษสุนัขบ้า	7	3	3	2	0	2	0	1	0	2	0.0
รวม	135,139	125,531	234,551	140,953	235,171	160,282	266,024	196,518	192,530	53,922	-66.4
อัตราต่อประชากรแสนคน	204.5	190.1	355.1	213.3	353.7	241.1	400.1	295.6	285.6	81.3	

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2562 เป็นข้อมูล ณ วันที่ 13 สิงหาคม 2563

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกที่แม้ในภาพรวมของประเทศจะมีผู้ป่วยลดลงร้อยละ 44.4 จากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยมีอัตราผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสะสมในปี 2563 เฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 57.3 ต่อประชากรแสนราย แต่มีบางพื้นที่ที่พบการระบาดอย่างรุนแรง อาทิ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการป่วย 82.5 ต่อประชากรแสนราย ภาคตะวันออกมีอัตราการป่วย 60.8 ต่อประชากรแสนราย และภาคเหนือบางจังหวัด โดยจังหวัดที่มีอัตราการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกต่อประชากรแสนรายในระดับที่สูงมาก อาทิ จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบอัตราป่วยต่อประชากรแสนรายสูงถึง 286.7 รองลงมาคือ จังหวัดชัยภูมิ 190.8 ระยอง 156.7 นครราชสีมา 137.8 ขอนแก่น 118.7 และเลย 112.7 ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าสู่ฤดูฝน หลายพื้นที่มีฝนตกทำให้เกิดน้ำท่วมขัง ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายที่เป็นพาหะของโรค และหากพิจารณาการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเป็นรายช่วงอายุ

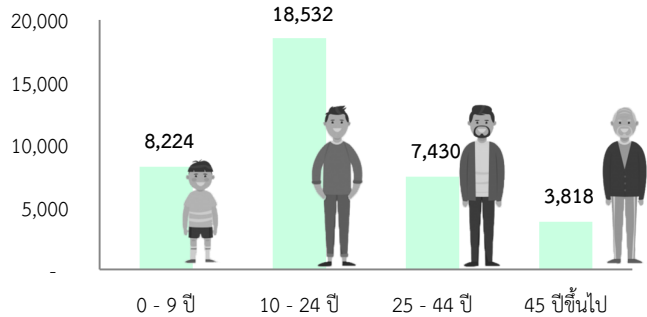
แผนภาพ 6 อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกต่อประชากรแสนคน

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ประเมินผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

จะพบว่า กลุ่มวัยเด็กและวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกที่สูง เนื่องจากการกักตัวอยู่บ้านและการขยายระยะเวลาการหยุดภาคเรียน (จนถึง 30 มิถุนายน 2563) โดยพบผู้ป่วยอายุ 0-9 ปี จำนวน 8,224 ราย ผู้ป่วยอายุ 10-24 ปี จำนวน 18,532 ราย โดยกลุ่มวัยเด็กและวัยรุ่น 2 กลุ่มนี้มีจำนวนผู้ป่วยรวมกันถึง 26,756 ราย จากผู้ป่วยทั้งหมด 38,004 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 70.4 ของผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกทั้งหมด สำหรับแนวทางการป้องกันโดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค COVID-19 หากป่วยเป็นไข้เลือดออกพร้อมด้วย จะทำให้

แผนภาพ 7 จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกปี 2563 รายช่วงอายุ

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ประเมินผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

การรักษายุ่งยาก อากาศรุนแรงมากขึ้น กรมควบคุมโรคได้ขอให้ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ รวมถึงเตรียมความพร้อมรับมือพายุฤดูร้อนและฝนตกตามมาตรการ “3 เก็บ ป้องกัน 3 โรค” คือ เก็บบ้านให้สะอาด ให้เป็นระเบียบ ให้โปร่ง ไม่มีมุมอับที่เกาะพักของยุง เก็บขยะบริเวณรอบบ้าน และเก็บน้ำ โดยปิดฝาภาชนะที่ใส่น้ำให้มิดชิด หากบ้านไหนมีคนป่วยไข้เลือดออก หรือไข้ปวดข้อ ยุงลาย ให้รีบแจ้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เพื่อช่วยกันควบคุมโรค

นอกจากนี้ ยังคงต้องเฝ้าระวังโรคอื่นๆ ที่มากับฤดูฝน และการเฝ้าระวังผลกระทบด้านสุขภาพจากสถานการณ์ COVID-19 อย่างใกล้ชิด ดังนี้

- **โรกระบบทางเดินหายใจ 5 โรคที่มากับฤดูฝน** ได้แก่ โรคหัด โรคไข้หวัดใหญ่ โรคคอตีบ โรคหัดคอตีบ และโรคปอดอักเสบ สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสหรือแบคทีเรีย ซึ่งสามารถติดต่อกันได้ง่ายจากการไอ จาม หรือมือที่เปื้อนน้ำมูก น้ำลาย หรือเสมหะ การป้องกัน ควรใช้ผ้าปิดปากและจมูก (หรือสวมหน้ากากอนามัย) หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ชุมชน และควรล้างมือให้สะอาดบ่อยๆ โดยกลุ่มที่ควรระมัดระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังต่างๆ และเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เนื่องจากหากป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ โดยเฉพาะโรคปอดบวมจะเป็นอันตรายมากถึงเสียชีวิตได้ รวมถึงโรคติดเชื้อของระบบทางเดินอาหาร เช่น โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน ไข้ไทฟอยด์ อาหารเป็นพิษ

ตัวอักษะไวรัสเอและบี สาเหตุเกิดจากการรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อโรค รวมทั้งเกิดจากการรับประทานอาหารสุกๆ ดิบๆ *การป้องกัน* ได้แก่ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ สวมเสื้อผ้าเพื่อรักษาร่างกายให้อบอุ่น ดื่มน้ำสะอาด และควรบริโภคอาหารที่ปรุงสุกใหม่และสะอาด

• **โรคเครียด และปัญหาทางจิต จากความกังวลต่อการแพร่ระบาด COVID-19 และผลกระทบต่อเนื่องขณะที่ผู้ป่วยเดิมมีแนวโน้มเครียดมากขึ้นจากช่วงกักตัวและไม่ได้พบแพทย์** กรมสุขภาพจิตได้ประเมินสุขภาพจิตประชาชนในช่วงการระบาด COVID-19 ช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคมจำนวน 6 ครั้ง ในกลุ่มประชาชนและบุคลากรทางการแพทย์ โดยสำรวจใน 4 เรื่อง ได้แก่ ความเครียด ภาวะหมดไฟ ภาวะซึมเศร้า และความคิดทำร้ายตัวเอง โดยครั้งที่ 6 ช่วงวันที่ 26-30 พฤษภาคม 2563 พบว่าบุคลากรทางการแพทย์มีระดับคะแนนสูงกว่าประชาชนทั่วไปในทุกด้าน และสูงขึ้นจากการประเมินครั้งที่ 5 ช่วงวันที่ 11-16 พฤษภาคม 2563 โดย (1) **ความเครียด** พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีความเครียดระดับมากเพิ่มขึ้น โดยเมื่อเทียบกับการสำรวจครั้งก่อนซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 4.8 เป็นร้อยละ 7.9 เช่นเดียวกับกลุ่มประชาชนเครียดระดับมากเพิ่มจากร้อยละ 2.7 เป็นร้อยละ 4.2 (2) **ภาวะหมดไฟ** พบว่า เพิ่มมากขึ้นในทุกด้านทั้ง 2 กลุ่ม โดยในส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ แม้ว่าการระบาดจะลดลง แต่ภาระงานยังเพิ่มขึ้นจากผู้ป่วยโรคเรื้อรังและโรคอื่นๆ กลับเข้ามาเหมือนเดิม ส่วนประชาชนทั่วไปจะมีภาวะหมดไฟเพิ่มขึ้นเช่นกัน เพราะความพยายามในการต่อสู้กับความยากลำบากในช่วง COVID-19 ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าหมดไฟได้ **ด้านความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ รู้สึกหมดพลัง หมดหวัง สูญเสียพลังงานทางจิตใจ** บุคลากรทางการแพทย์เพิ่มจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 6.5 ส่วนประชาชนเพิ่มจากร้อยละ 3.3 เป็นร้อยละ 3.6 **ด้านการมองความสามารถในการทำงานลดลง ขาดความรู้สึกประสบความสำเร็จ** กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์เพิ่มจากร้อยละ 3.1 เป็นร้อยละ 4.7 ประชาชนเพิ่มจากร้อยละ 2.2 เป็นร้อยละ 3.2 และ **ด้านการมองความสัมพันธ์ในที่ทำงานในทางลบ ระวังง่ายขึ้น รู้สึกเห็นห่างจากคนอื่น** กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์เพิ่มจากร้อยละ 4.1 เป็นร้อยละ 4.9 และประชาชนเพิ่มจากร้อยละ 1.7 เป็นร้อยละ 2.6 (3) **ภาวะซึมเศร้า** บุคลากรทางการแพทย์เพิ่มจากร้อยละ 1.4 เป็นร้อยละ 3 ประชาชนซึมเศร้าเพิ่มจากร้อยละ 0.9 เป็นร้อยละ 1.6 และ (4) **ความคิดทำร้ายตัวเอง** มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยบุคลากรการแพทย์เพิ่มจากร้อยละ 0.6 เป็นร้อยละ 1.3 ขณะที่ประชาชนเพิ่มจากร้อยละ 0.7 เป็นร้อยละ 0.9 ทั้งนี้ แม้จะเพิ่มขึ้นไม่มากแต่ต้องระวังและประเมินสถานการณ์ต่อไป เพราะภาวะซึมเศร้าเสี่ยงที่จะทำร้ายตัวเอง

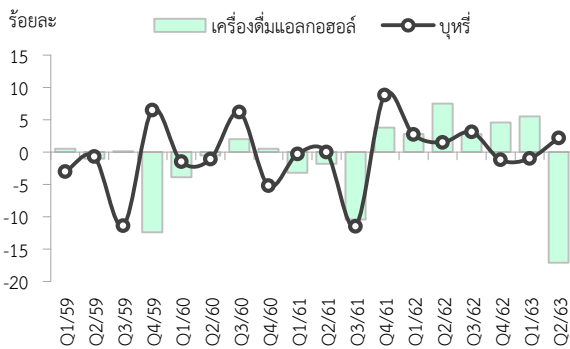
ขณะที่ผู้ป่วยจิตเวชเดิมมีแนวโน้มเครียดมากขึ้น จากความยากลำบากในการปรับตัวและความวิตกกังวลจากคนรอบข้าง การไม่ได้ไปพบแพทย์หรือการขาดยาในช่วงกักตัวอยู่บ้านจากสถานการณ์ COVID-19 รวมทั้งมีการคาดการณ์ว่าหลังจากเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป อาจจะมีจำนวนคนใช้บริการรายใหม่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมจากหลายปัจจัยทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าเดิม ซึ่งกรมสุขภาพจิตแนะนำว่าครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญในการดูแลและให้กำลังใจผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดพูดคุยทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ใช้เวลาร่วมกันในการแนะนำการดูแลตนเองทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต “ตระหนักแต่ไม่ตระหนก” ลดการเสพข่าวที่มาจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือซึ่งอาจสร้างความตื่นตระหนก และให้ผู้ป่วยจิตเวชที่อยู่ในระหว่างการแยกกักตนเองเพื่อสังเกตอาการที่บ้าน ให้เตรียมยาประจำตัวให้เพียงพอระหว่างช่วงแยกกักตนเองและรับประทานยาอย่างถูกต้อง ในกรณีที่ผู้ป่วยจิตเวชมีอาการด้านสุขภาพจิตรุนแรงมากขึ้นขณะที่อยู่ระหว่างช่วงการแยกกักตนเองที่บ้านนั้น ขอให้ญาติรีบโทรแจ้งไปยังสถานพยาบาลที่ทำการรักษาอยู่เดิม เพื่อประเมินความเสี่ยงและเป็นการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ หากมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายผู้ป่วยมายังห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลจิตเวช หากมีข้อสงสัยสอบถามได้ที่สายด่วนกรมควบคุมโรค 1422 ตลอด 24 ชั่วโมง หรือหากเกิดความเครียดหรือวิตกกังวลอย่างมาก สามารถโทรปรึกษาสายด่วนสุขภาพจิต 1323

4. การบริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์และบุหรี

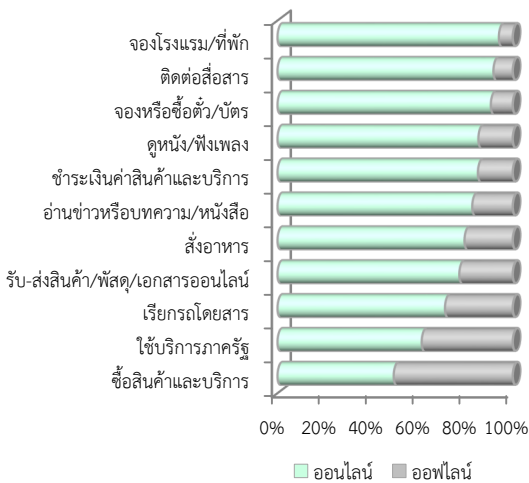
การบริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์และบุหรีลดลง และต้องเฝ้าระวังการซื้อขายเครื่องดีมแอลกอฮอล์ทางออนไลน์ที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องดีมแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย

แผนภาพ 8 การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดีมแอลกอฮอล์และบุหรี มูลค่าที่แท้จริง (%YoY)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภาพ 9 การทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านวิธีการออนไลน์และออฟไลน์

ที่มา: รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ไตรมาสสอง ปี 2563 การบริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์และบุหรีลดลงร้อยละ 9.7 โดยการบริโภคเครื่องดีมแอลกอฮอล์ลดลงร้อยละ 17.1 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการปิดสถานบันเทิงในเดือนเมษายน-ปลายมิถุนายน รวมถึงการประกาศห้ามออกจากเคหะสถานในเดือนเมษายน-ปลายพฤษภาคม ขณะที่การบริโภคบุหรีเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 อย่างไรก็ตามยังต้องเฝ้าระวังการซื้อขายเครื่องดีมแอลกอฮอล์ทางออนไลน์ที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงเครื่องดีมแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเข้าสู่สังคมดิจิทัล ทำให้ผู้บริโภคเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตมาทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านทางออนไลน์มากขึ้น รวมทั้งการซื้อสินค้าและบริการ ประกอบกับแรงผลักดันจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทั้งภาครัฐและทุกภาคส่วนได้ร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชน อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ และเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อป้องกันการรวมกลุ่มสังสรรค์และลดความเสี่ยงการติดเชื้อ ยิ่งส่งผลให้ตลาด E-commerce และการทำธุรกรรมทางออนไลน์เติบโตอย่างก้าวกระโดดจนผู้ประกอบการต่างต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งธุรกิจเครื่องดีมแอลกอฮอล์ซึ่งได้รับผลกระทบจากมาตรการของภาครัฐในช่วงที่ผ่านมาที่ได้มีการปิดสถานบันเทิง และห้ามจำหน่ายเครื่องดีมแอลกอฮอล์ทุกชนิด ส่งผลให้ทั้งบริษัทผู้ผลิต ห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ ร้านค้าทั่วไปขนาดเล็กและผู้ค้ารายย่อยหันมาใช้ช่องทางการจำหน่ายผ่านทางออนไลน์มากขึ้น

⁷ จากการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 พบว่า คนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวันในปี 2561 และเฉลี่ย 6 ชั่วโมง 35 นาทีต่อวันในปี 2560 โดยร้อยละ 91.2 ใช้ในกิจกรรม Social Media เช่น Facebook Twitter และ Instagram ร้อยละ 71.2 ดูหนัง/ฟังเพลง ร้อยละ 70.7 ค้นหาข้อมูลออนไลน์ ร้อยละ 62.5 รับ-ส่งอีเมล ร้อยละ 60.6 ใช้ชำระสินค้าและบริการ ร้อยละ 57.1 อ่านหนังสือออนไลน์ ร้อยละ 57.0 ซื้อสินค้าและบริการ ร้อยละ 50.0 ติดต่อสื่อสารออนไลน์

โดยในส่วนของบริษัทผู้ผลิต และห้างค้าปลีกขนาดใหญ่จะใช้ช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านเว็บไซต์ของตัวเอง ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลผู้ซื้อก่อนทำการซื้อ โดยให้ยืนยันตนว่ามีอายุมากกว่า 20 ปี และมีการแจ้งเงื่อนไขการซื้อในประเด็นด้านเวลา อายุผู้ซื้อ และสถานที่ส่งสินค้า แต่ก็อาจมีการให้ข้อมูลเท็จได้ สำหรับในส่วนของร้านค้าทั่วไปขนาดเล็กและผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางการจำหน่ายผ่านทางแพลตฟอร์มขายของออนไลน์ขนาดใหญ่อย่าง Lazada และ Shopee และผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Twitter และ Line ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ซื้อ สามารถสั่งซื้อได้ทุกที่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย การโฆษณาเชิญชวน และมีบริการจัดส่ง ซึ่งอาจกระตุ้นให้การบริโภคเครื่องตี้อัลกอฮอลล์เพิ่มขึ้นได้ และที่สำคัญจะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ได้โดยง่าย จนเกิดนักตี้อัลกอฮอลล์เพิ่มขึ้นและอายุน้อยลง ทั้งนี้ แม้จะพบว่าการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ออนไลน์ในกลุ่มผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะมีการกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวกับข้อกำหนดเรื่องวัน เวลา สถานที่ที่ห้ามจำหน่าย อายุขั้นต่ำของผู้ซื้อ และการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการกระทำผิดตาม พ.ร.บ. วิชาชีพพสามิต พ.ศ. 2560 เรื่องใบอนุญาตขายสุรา แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถนำไปกำกับดูแลการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ออนไลน์ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากยังมีช่องว่างทางกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมถึงการขายออนไลน์ ประกอบกับการขายออนไลน์สามารถทำได้ทุกวัน ทุกเวลา และทุกสถานที่ ทำให้ยากต่อการตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่

(ร่าง)

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง ห้ามขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์โดยวิธีการหรือ
ในลักษณะการขายทางอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากในปัจจุบันมีวิวัฒนาการของการใช้เทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้ประกอบการและร้านค้าบางส่วนใช้ช่องทางการซื้อขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์โดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ทำให้ยากต่อการควบคุมเกี่ยวกับเรื่องวัน เวลา สถานที่ และบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ได้โดยง่าย และลดผลกระทบอันเกิดจากเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ จึงมีความจำเป็นในการออกอนุบัญญัติดังกล่าว เพื่อกำหนดเป็นมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 30 (6) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ พ.ศ. 2551 นายกรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการนโยบายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์แห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์โดยวิธีการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์หรือบริการที่เกี่ยวข้องกับการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้บริโภคโดยตรง หรือเป็นการดำเนินการใดๆ ในลักษณะการเชิญชวนให้ซื้อ การเสนอขายหรือการขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคโดยตรงด้วยการตลาดหรือบริการการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ขายและผู้บริโภคซื้อขายได้โดยไม่ต้องพบกัน

ข้อ 2 ประกาศนี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีการซื้อขายและการชำระราคาเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ร้านค้า ร้านอาหาร หรือสถานที่ที่ให้บริการเครื่องตี้อัลกอฮอลล์

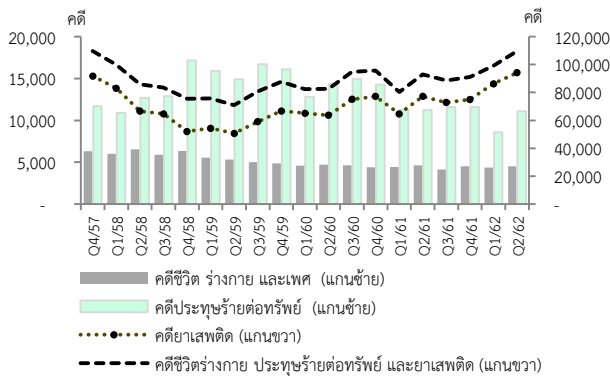
ข้อ 3 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2563 คณะกรรมการนโยบายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์แห่งชาติมีมติเห็นชอบร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องห้ามขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์โดยวิธีการหรือในลักษณะการขายทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีสาระสำคัญคือ ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์โดยวิธีการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์หรือบริการที่เกี่ยวข้องกับการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้บริโภคโดยตรง หรือเป็นการดำเนินการใดๆ ในลักษณะการเชิญชวนให้ซื้อ การเสนอขายหรือการขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคโดยตรงด้วยการตลาดหรือบริการการขายเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ขายและผู้บริโภคซื้อขายได้โดยไม่ต้องพบกัน ซึ่งคาดหวังว่าหลังมีผลบังคับใช้จะสามารถป้องกันไม่ให้เยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ได้โดยง่าย และลดผลกระทบอันเกิดจากเครื่องตี้อัลกอฮอลล์ได้ อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวอาจสามารถควบคุมได้เฉพาะผู้ประกอบการและร้านค้าขนาดใหญ่ที่มีช่องทางการจำหน่ายที่ชัดเจน แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังในส่วนของร้านค้าทั่วไปขนาดเล็กและผู้ค้ารายย่อยซึ่งยังยากต่อการควบคุม และอาจมีการลักลอบจำหน่ายเช่นเดิม

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คดีอาญาโดยรวมลดลง แต่การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีผลกระทบต่อประชาชนบางกลุ่มที่ไม่มีงานทำ ขาดรายได้ จึงยังต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันการก่ออาชญากรรมทั้งการลักลอบค้ายาเสพติด การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน อย่างเข้มงวด

แผนภาพ 10 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาส ปี 2559-2563

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2563)

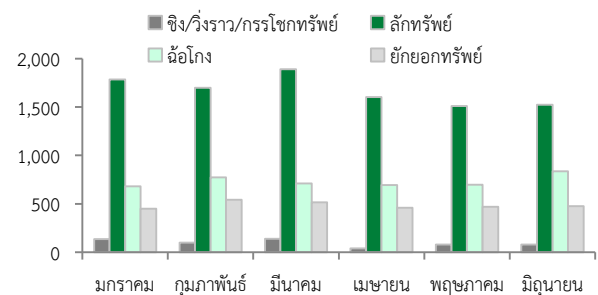
ตาราง 8 สถิติคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตร่างกายและเพศ และคดียาเสพติด

ประเภทคดี	ไตรมาส			การเปลี่ยนแปลง%	
	Q2/62	Q1/63	Q2/63	YoY	QoQ
ชีวิตร่างกายและเพศ (คดี)	4,497	3,782	3,520	-21.7	-6.9
ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (คดี)	11,110	11,326	10,476	-5.7	-7.5
ยาเสพติด (ราย)	94,196	91,847	81,063	-13.9	-11.7
อาญารวม (คดี)	109,803	106,955	95,079	-13.4	-11.1

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2563)

ไตรมาสสองปี 2563 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 95,079 คดี ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2562 ร้อยละ 13.4 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 81,083 คดี ลดลงร้อยละ 13.9 (สัดส่วนร้อยละ 85.3 ของคดีอาญารวม) คดีชีวิตร่างกายและเพศรับแจ้ง 3,520 คดี ลดลงร้อยละ 21.7 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรับแจ้ง 10,476 คดี ลดลงร้อยละ 5.7

แผนภาพ 11 จำนวนคดีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จำแนกเป็นรายเดือน ปี 2563

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2563)

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้หลายสถานประกอบการไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ต้องหยุดกิจการ ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้าง ประชาชนไม่มีงานทำ ขาดรายได้ นำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้ อาทิ ลักลอบขนยาเสพติด ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โดยเฉพาะคดีฉ้อโกง เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2562 ร้อยละ 8.1 แม้ว่าคดีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภท ปล้น ชิง วิ่งราว กรรโชกทรัพย์ลดลงร้อยละ 12.6 แต่จะพบว่าคดีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในเดือนมิถุนายน 2563 เพิ่มขึ้นจากเดือนพฤษภาคม 2563 ร้อยละ 0.6 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเข้มงวด เน้นการตรวจตราและเฝ้าระวังความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ควบคุมการมีอาวุธปืนและกระสุนปืน การลักลอบค้ายาเสพติด โดยมีคดีที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่

1. การป้องกันปราบปรามปัญหายาเสพติด

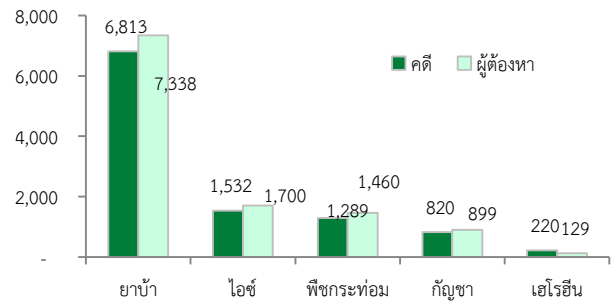
จากการที่กลุ่มเครือข่ายนักค้ายาเสพติดข้ามชาติได้มีการลำเลียงยาเสพติดจากพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำไปยังประเทศที่สามและขยายตลาดทั้งในและนอกภูมิภาค ส่งผลให้ยาบ้าและไอซ์เล็ดลอดออกสู่ตลาดในไทยเป็นจำนวนมาก ปัจจัยที่ทำให้การค้ายาเสพติดรายย่อยขยายวงกว้าง อาทิ ราคาขายยาเสพติดที่มีแนวโน้มถูกลงในทุกพื้นที่ การขยายตัวของสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการค้ายาเสพติด การส่งสารเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ การจ่ายเงินผ่าน Mobile Application การพัฒนารูปแบบการนำวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมาใช้เป็นสารเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น การนำซูโดอีเฟดรีนในยาแอดดิเพคมาใช้ในการผลิตยาบ้า ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการใช้ในกลุ่มผู้เสพ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน และพฤติกรรมของกลุ่มผู้เสพที่เพิ่มปริมาณการเสพต่อครั้งมากขึ้น

ดังนั้น ต้องให้ความสำคัญกับเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา ป้องกันคนหน้าใหม่และกลุ่มผู้เสพรายเก่าไม่ให้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สกัดกั้นยาเสพติดชนิดใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น สอดส่องการดำเนินธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งดำเนินการเชิงรุกโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด

2. การก่อกำเนิดอาชญากรรมออนไลน์

จากความก้าวล้ำของเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมต่อทุกอย่างอย่างไม่จำกัด ในหลายแพลตฟอร์มให้บริการ เช่น Facebook, YouTube รวมถึงธุรกิจ E-Commerce ที่เป็นช่องทางการสร้างรายได้เกิดธุรกิจใหม่ๆ เช่น ขายสินค้าออนไลน์ ทำให้เกิดกลุ่มมิจฉาชีพใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อฉ้อโกงหรือใช้ประโยชน์จากผู้ตกเป็นเหยื่อเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน อาทิ หลอกให้เหยื่อรักใคร่ หลอกเป็นลูกค้าซื้อของที่โอนเงินเกินขอให้โอนส่วนต่างกลับคืน หลอกให้สมัครงานในตำแหน่งที่มีค่าตอบแทนเกินจริง แอบอ้างเป็นบุคคลอื่นในโซเชียล สร้างเว็บไซต์ชื่อป๊อปปูลอร์ปลอม E-mail หลอกลวงว่าได้รางวัล พบการกระทำในฐานความผิด พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2562 ร้อยละ 49 ฐานความผิดฉ้อโกงเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 โดยคนร้ายจะหาวิธีการที่ซับซ้อนมาใช้ เช่น การปลอม Line Official Account การแฉ็กเฟสบุ๊คปลอมไลน์เป็นเพื่อน ญาติ หรือคนรู้จัก แล้วส่ง “คิวอาร์โค้ด” ให้ช่วยชำระเงินค่าสินค้า หากเหยื่อสแกนคิวอาร์โค้ด จะเป็นการชำระเงินค่าสินค้านั้นทันที การให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารหรือเข้ากระเป๋าคิวอาร์โค้ด การหลอกให้หวอดการประกวดโดยส่ง Link ที่ต้องใส่ username และ password ทำให้คนร้ายสามารถดึงข้อมูลส่วนตัวได้ การแอบอ้างเป็นหน่วยงานจากภาครัฐจัดตั้งเว็บไซต์ปลอม และ Phishing หรือเผยแพร่ข้อมูลปลอม (Fake News) ทั้งนี้ กลุ่มมิจฉาชีพจะเลือกรูปแบบของการหลอกลวงตามแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่นการหลอกลวงให้ทำรายการผ่านตู้เอทีเอ็ม กลุ่มเป้าหมายมักเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัดหรืออยู่ตามลำพังในชุมชนเมือง การฉ้อโกงทางเฟสบุ๊ค กลุ่มเป้าหมายจะเป็นคนวัยทำงานหรือคนที่ชอบเล่นเฟสบุ๊ค แนวทางป้องกันสามารถทำได้โดยการแจ้งเตือน

แผนภาพ 12 จำนวนคดี และผู้ต้องหา จำแนกตามรายตัวยาเสพติด 5 อันดับแรกของไตรมาสสอง ปี 2563

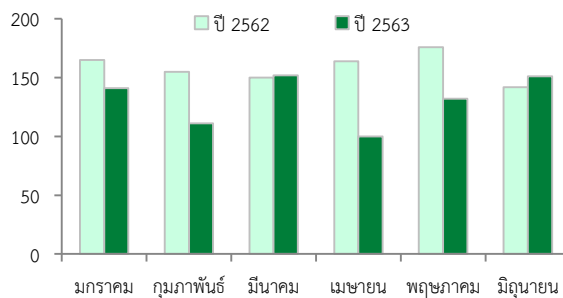

ที่มา: ประมวลผลจากระบบ Data warehouse (NCR) ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 , สำนักงาน ป.ป.ส

สาธารณะบ่อยๆ ถึ่ เมื่อเข้าใช้งานออนไลน์ อาทิ ทำการตรวจสอบข้อมูลก่อน อย่าเพิ่งหลงเชื่อ มองหาสัญลักษณ์ โลโก้เขียว หรือโลโก้สีน้ำเงิน แสดงว่าเป็น Account จริง ควรมีการตั้งค่าความปลอดภัย การเข้ารหัสสองชั้น (2 FA : Two Factor Authentication หรือการยืนยันตัวตนสองชั้น) ไม่ควรเข้าไปดู Link ที่มีลักษณะผิดปกติ หรือต้องใส่ username /password ไม่ให้รายละเอียดข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญ ทั้งนี้ หากโดนโกงและมีหลักฐานการกระทำ ความผิดสามารถแจ้งได้ที่ <https://contact-cc.line.me/> ที่สำคัญควรมีการ update และรักษารหัสส่วนตัวให้ดี หากใช้ Line ผ่านอุปกรณ์อื่นๆ อย่าลืมกด log out ทุกครั้งเพื่อมิให้ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ

3. **ปัญหาการล่อลวงละเมิดทางเพศ** สถิติรับแจ้งคดีข่มขืนกระทำชำเราของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ไตรมาสสองของปี 2563 ลดลงร้อยละ 5.2 จากไตรมาสก่อน แต่จะพบว่าสถิติในเดือนมิถุนายน 2563 มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดือนก่อนร้อยละ 14.4 ขณะที่ข้อมูลจากสมาคมนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ไทย พบว่าในทุกๆ วัน มีเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นกับเด็กและสตรีไม่น้อยกว่า 7 คน/วัน ขณะที่ผลสำรวจความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยองค์การอนามัยโลก สถิติผู้หญิงที่แจ้งความร้องทุกข์เฉลี่ย 30,000 คนต่อปี ช่วงอายุของผู้ถูกรกระทำอายุ 5-20 ปี ร้อยละ 60.6 รองลงมาอายุ 41-60 ปี ร้อยละ 30.9 กลุ่มอาชีพที่ถูกกระทำอันดับแรกได้แก่ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 60.9 รองลงมาลูกจ้างร้อยละ 21.6 ปัจจัยกระตุ้นความรุนแรงทางเพศ อันดับแรกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 31.1 รองลงมาอ้างว่ามีอารมณ์ทางเพศ ร้อยละ 28 ขณะที่ผลกระทบของผู้ถูกรกระทำอันดับแรกเกิดความหวาดผวากลับ ร้อยละ 26.1 รองลงมาคือ การถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์หลายครั้งร้อยละ 12.8 ผู้กรกระทำอันดับแรกคือ คนรู้จัก คู่ค้าหรือบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 53 จึงพบว่าภัยเกิดขึ้นในบ้านที่น่าจะเป็นสถานที่ปลอดภัยสูงสุด ทำให้เป็น อาชญากรรมที่ยากต่อการป้องกันมากที่สุด ทั้งนี้ ปัจจุบันผู้เสียหายมีแนวโน้มเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้น แต่ก็มีอีกจำนวนมากที่ไม่กล้าเปิดเผย อับอาย จึงต้องเฝ้าระวังผลกระทบต่อการใช้ชีวิต สภาวะทางจิต โดยเฉพาะ ในกลุ่มเด็กจะมีผลต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้ อารมณ์ และสังคม หากได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม เด็กๆ ที่เผชิญกับความรุนแรงจะสามารถฟื้นตัวและกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ดังนั้น ทุกคนในครอบครัวและคนรอบข้างเป็นบุคคลสำคัญ ในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว โดยต้องเฝ้าระวัง สังเกต สอดส่องอย่างใกล้ชิด ให้ความรู้กับเด็กในการระวัง ตนเองและเอาตัวรอดจากการถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ

แผนภาพ 13 จำนวนคดีฐานความผิดข่มขืนกระทำชำเรา
จำแนกเป็นรายเดือน ปี 2562 -2563

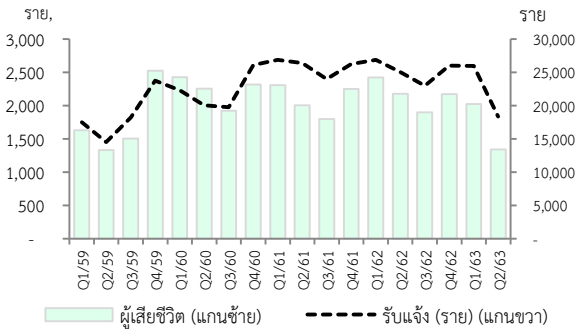

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
(ข้อมูล ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2563)

6. ความปลอดภัยในการสัญจรทางถนน

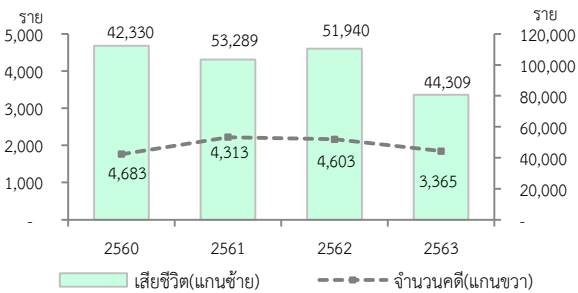
การเกิดอุบัติเหตุทางบกและจำนวนผู้เสียชีวิตลดลง การหยุดอุบัติเหตุที่สำคัญที่สุดคือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ขับขี่ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเอง และเพื่อนร่วมทาง ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

แผนภาพ 14 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้เสียชีวิต รายไตรมาส ปี 2559-2563

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2563)

แผนภาพ 15 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก และจำนวนผู้เสียชีวิต ครั้งปีแรกของปี 2560-2563

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 14 กรกฎาคม 2563)

ไตรมาสสองปี 2563 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกจำนวน 18,362 ราย ลดลงร้อยละ 26.7 จากไตรมาสเดียวกันปีก่อน มีผู้เสียชีวิต 1,342 ราย ลดลงร้อยละ 38.4 สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากบุคคลสูงสุดคือ ขับรถตัดหน้ากระชั้นชิด ร้อยละ 49.4 รองลงมาได้แก่ ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ร้อยละ 44.4

ตาราง 9 จำนวนการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก ผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ ผู้ทุพพลภาพ ครั้งปีแรกของปี 2560-2563

กรณี	ครั้งปี		การเปลี่ยนแปลง
	2562	2563	% YoY
เกิดอุบัติเหตุ	185,928	158,822	-14.6
ผู้เสียชีวิต	5,605	4,087	-27.1
ผู้บาดเจ็บ	212,890	180,667	-17.8
ทุพพลภาพ	1,077	580	-46.1

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (Thairsc) ข้อมูล ณ 20 กรกฎาคม 2563

นับตั้งแต่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน การบาดเจ็บ และเสียชีวิตลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ยังคงถือว่าอยู่ในระดับสูงที่จะต้องเฝ้าระวัง เนื่องจากยังเกิดการสูญเสียการบาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุ 10-24 ปี ที่จัดอยู่ในกลุ่มที่มีผลิตผลทางเศรษฐกิจสูง (most economically productive age group) จากการที่ประชาชนปรับรูปแบบการเดินทางหันมาใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์เพิ่มมากขึ้นแทนการใช้รถประจำทางที่มีมาตรการของการเว้นระยะห่าง ทำให้ในเดือนพฤษภาคม เกิดอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มขึ้นจากเดือนเมษายน ร้อยละ 20 และเมื่อมีการประกาศยกเลิกเคอร์ฟิวในเดือนมิถุนายนที่เริ่มเข้าสู่ฤดูฝน จะพบการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้นจากเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 4.4 โดยรถจักรยานยนต์เป็นกลุ่มหลักของการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บและเสียชีวิต สอดคล้องกับข้อมูลศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย (Thailand Accident Center) ซึ่งชี้ว่ารถจักรยานยนต์

เป็นพาหนะที่ประสบอุบัติเหตุบนท้องถนนอันดับหนึ่ง ส่วนใหญ่มักเสียชีวิตจากการชนกับรถยนต์คันอื่น หรือชนกับวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างข้างทาง รูปแบบการเกิดอุบัติเหตุพบมากที่สุด คือ การเลี้ยวตัดการจราจรทางตรงที่จุดตัดรูปแบบต่างๆ เช่น จุดกลับรถทางแยกหรือทางเข้าออกในซอย ขณะที่สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุอันดับแรกมาจากผู้ขับขี่ร้อยละ 94 แบ่งเป็นสาเหตุความผิดพลาดจากผู้ขับขี่ ร้อยละ 54 และมาจากความผิดพลาดของรถคันอื่นร้อยละ 40 โดยผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์กลุ่มที่ประสบอุบัติเหตุนี้มีสภาพร่างกายปกติแม้ขับขี่ด้วยความเร็วปกติระหว่าง 30-60 กม./ชม แต่เมื่อประสบอุบัติเหตุ การขาดทักษะในการคาดการณ์และแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ทำให้ผลจากการประสบอุบัติเหตุรุนแรงกว่าที่ควรจะเป็น ผู้ที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์เกือบร้อยละ 50 เกิดที่ศีรษะ โดยประมาณร้อยละ 60 ของผู้เสียชีวิตไม่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ สะท้อนให้เห็นว่าอุบัติเหตุทางถนนเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนต้องอาศัยกลไกการจัดการให้สอดคล้องกับปัญหาโดยเฉพาะผู้ใช้รถจักรยานยนต์มักไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงและอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองไม่สวมหมวกนิรภัย ขาดการเรียนรู้ทักษะการขับขี่อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ ในช่วงฤดูฝนจะมีความเสี่ยงในเรื่องสภาพถนนและทัศนวิสัยในการขับขี่ มีความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุจากทัศนวิสัยที่ไม่ดี โดย 10 นาทีแรกที่ฝนเริ่มตก รถมักมีโอกาสลื่นไถลมากที่สุด ถนนทางโค้งที่มีน้ำขังอาจเกิดการเหินน้ำทำให้รถเสียการควบคุม เพื่อเป็นการเพิ่มความปลอดภัยในการขับขี่ ควรตรวจสอบสภาพรถยนต์ให้พร้อมใช้งาน ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด

อุบัติเหตุทางถนนยังคงมีความรุนแรงมากอย่างต่อเนื่อง การชนกันบนถนนไม่ใช่ 'อุบัติเหตุ' แต่เป็นสิ่งที่ป้องกันหรือหยุดได้ หากผู้ขับขี่รักษากฎระเบียบและวินัยทางจราจรอย่างเคร่งครัด มีพฤติกรรมคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเองและเพื่อนร่วมทาง ขณะที่ภาครัฐตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุโดยเฉพาะผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ผลักดันเส้นทางปลอดภัย มีทางเท้าและทางเฉพาะสำหรับจักรยานยนต์ สร้างและซ่อมถนนให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น ได้แก่ การออกแบบเส้นทางจุดตัด จุดร่วมทางแยก ทางลอด สะพานลอย มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยร้อยละ 100 การกำหนดความเร็วที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เมาไม่ขับ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี กำหนดมาตรฐานรถจักรยานยนต์ปลอดภัย

มาตรการความปลอดภัยทางถนนลดอุบัติเหตุ

หลายประเทศมีมาตรการความปลอดภัยทางถนนลดอุบัติเหตุ อาทิ

- กลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะเวียดนาม มีการจัดตั้ง National Traffic Safety Committee (NTSC) เป็นหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนและบรรลุเป้าหมายในการลดอัตราผู้เสียชีวิต โดยในระยะ 10 ปี พบว่า ลดการบาดเจ็บทางสมองลงได้กว่า 5 แสนราย ป้องกันการเสียชีวิต 1.5 หมื่นคน ลดการสูญเสียทางเศรษฐกิจได้มูลค่ามากกว่า 1 แสนล้านบาท หรือ 3,500 ล้าน USD ควบคู่ไปกับนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การจัดทำฐานข้อมูลด้านการขับขี่เชื่อมโยงทั่วประเทศ เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ บังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ฝ่าฝืน
- ประเทศสแกนดิเนเวีย สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก มีแนวทางลดการบาดเจ็บตามเป้าหมาย SDGs โดยนำกลไกความปลอดภัยระดับชุมชนมาเป็นหลักในการขึ้นนำ ลดเจ็บ ลดตาย บนถนน ให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมมากที่สุด และสร้างให้เกิดเป็นวินัย จากนั้นให้นโยบายของภาครัฐเข้ามาแก้ปัญหาโดยการใช้อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ แม้นถนนบางเส้นลักษณะทางกายภาพไม่ดี แต่คนใช้รถขับช้อย่างระมัดระวัง ในแต่ละปีสามารถลดการสูญเสียได้เป็นจำนวนมาก
- องค์การอนามัยโลกได้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะประเทศไทยว่า หากจะแก้ปัญหาการลดอุบัติเหตุและการสูญเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่ต้องเร่งจัดตั้ง Lead Agency หรือองค์กรเพื่อความปลอดภัยทางถนน ที่มีบุคลากรมืออาชีพทำงานเต็มเวลา มีงบประมาณและมีอิสระในการดำเนินงาน เพื่อประสานการดำเนินการและการกำกับติดตามเพื่อความปลอดภัยทางถนนอย่างเป็นระบบ

ที่มา: การประชุมระดับโลกด้านการป้องกันการบาดเจ็บและการส่งเสริมความปลอดภัย ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 5-7 พฤศจิกายน 2561

7. การคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรการรับมือกับโรค COVID-19 เร่งให้เกิดการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น การกำกับดูแลและให้ความรู้แก่ผู้บริโภค รวมทั้งมาตรการเชิงรุกที่ประยุกต์ผ่านการใช้เทคโนโลยี เพื่อป้องกันการหลอกลวงผ่านรูปแบบการซื้อ-ขาย ใหม่ ๆ จึงมีความสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ

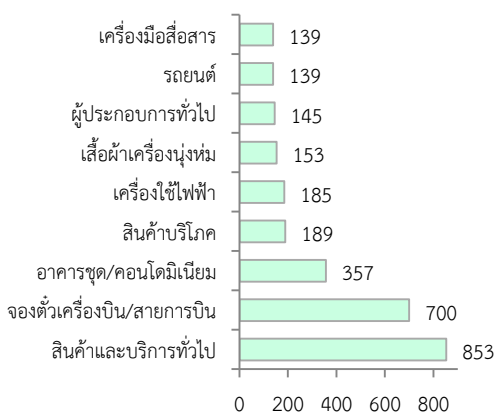
การรับร้องเรียนสินค้าและบริการในไตรมาสสอง ปี 2563 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีจำนวน 4,919 ราย ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อนร้อยละ 15.8 โดยด้านที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ ด้านโฆษณา รองลงมาเป็นด้านขายตรงและตลาดแบบตรง ด้านสัญญา และด้านฉลาก ตามลำดับ ทั้งนี้ สินค้าและบริการที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ สินค้าและบริการทั่วไป 853 ราย ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการสั่งซื้อแล้วไม่ได้รับสินค้า รองลงมาเป็น จอทีวี เครื่องบิน/สายการบิน 700 ราย จากการขอคืนค่าโดยสารและไม่ได้รับเงินคืนตามกำหนด รองลงมา เป็นอาคารชุด 357 ราย สินค้าบริโภค 189 ราย เครื่องใช้ไฟฟ้า 185 ราย ตามลำดับ

ตาราง 10 การรับเรื่องร้องเรียนจำแนกตามประเด็น

เรื่องร้องเรียน	2562	2563		การเปลี่ยนแปลง %	
	Q2	Q1	Q2	YoY	QoQ
ด้านโฆษณา	3,432	949	2,525	-26.4	166.1
ด้านสัญญา	1,050	528	776	-26.1	47.0
ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง	651	534	118	-81.9	-77.9
ด้านฉลาก	706	547	429	-39.2	-21.6
รวม	5,839	2,558	3,848	-34.1	50.4

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

แผนภาพ 16 สินค้าและบริการที่มีการร้องเรียนสูงสุดในไตรมาสสอง ปี 2563

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ตาราง 11 การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์ให้ผู้บริโภค

การดำเนินการ	2562				2563	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
เจรจาไกล่เกลี่ยได้ข้อยุติ	404	423	427	354	466	626
ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	281	197	278	289	322	293
เสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	5	5	13	31	11	11
ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินคดี	58	106	80	82	222	455
ศาลพิพากษาให้ชำระค่าเสียหาย	50	9	13	82	30	34
ดำเนินการบังคับตามคำพิพากษา	49	5	64	0	3	24
ดำเนินการตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย	3	0	0	0	1	0
อื่นๆ (ยุติเรื่อง ถอนเรื่อง สิ้นสุดคดี)	8	13	13	11	8	135
รวม	858	758	888	849	1,063	1,578

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

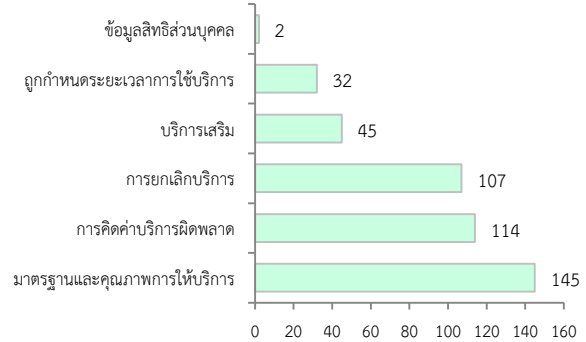
ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม พบว่า กสทช. ได้รับการร้องเรียนทั้งสิ้น 445 เรื่อง เพิ่มจากช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อนร้อยละ 14.1 โดยเป็นการร้องเรียนเรื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุด ส่วนประเด็นร้องเรียนนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ 145 ราย การคิดค่าบริการผิดพลาด 114 ราย การยกเลิกบริการ 107 ราย และบริการเสริม 45 ราย เป็นต้น

ตาราง 12 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม

ประเภทบริการ	2562		2563		การเปลี่ยนแปลง %	
	Q2	Q1	Q2	YoY	QoQ	
โทรศัพท์เคลื่อนที่	325	226	295	-9.2	30.5	
อินเทอร์เน็ต	58	70	147	153.4	110.0	
สถานีวิทยุคมนาคม	0	0	0	-	-	
โทรศัพท์ประจำที่	7	11	3	-57.1	-72.7	
รวม	390	307	445	14.1	45.0	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

แผนภาพ 17 ประเด็นร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมในไตรมาสสอง ปี 2563

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

เป้าระวางการหลอกลวงจากการซื้อสินค้าออนไลน์

การใช้งานแพลตฟอร์ม เดือน ม.ค.-ก.พ.

Shopee ▲ 478.6%

Lazada ▲ 121.5%

ที่มา: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

จากมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 และมีการสั่งปิดสถานที่เสี่ยงในการแพร่เชื้อ ซึ่งรวมทั้งตลาดและห้างสรรพสินค้า และการสนับสนุนให้คนอยู่บ้านเพื่อลดการติดเชื้อ ทำให้ผู้คนหันมาจับจ่ายใช้สอยผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ทั้งบนแพลตฟอร์มที่ออกแบบมาเพื่อการติดต่อสื่อสารทั่วไปและแพลตฟอร์มที่ออกแบบมาเพื่อการซื้อขายสินค้าโดยเฉพาะ ซึ่งพบว่าในช่วงเกิดการระบาด COVID-19 แพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์ อาทิ Shopee Lazada ได้มีการเติบโตเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว

อย่างไรก็ตาม พบการร้องเรียนออนไลน์เพิ่มขึ้น โดยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่าในช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม ประเด็นที่มีปริมาณการติดต่อเข้ามามากที่สุด คือ ปัญหาจากการซื้อขายทางออนไลน์ โดยเฉพาะอุปกรณ์ไอทีและสินค้าแฟชั่น ซึ่งแบ่งเป็นการปรึกษาด้านการซื้อขายออนไลน์ (ความน่าเชื่อถือของผู้ขาย) ร้อยละ 39 การสอบถามขั้นตอน/หลักฐานการแจ้งร้องเรียนร้อยละ 39 และการไม่ได้รับสินค้า/ถูกหลอกลวงร้อยละ 18 และได้รับสินค้าไม่ตรง (ผิดสี ผิดขนาด) ร้อยละ 3

ปัญหาจากการซื้อ-ขายออนไลน์ ช่วง ม.ค. - ก.ค. 2563

ที่มา: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายองค์กรผู้บริโภค อาทิ สคบ. อย. สมอ. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า รวมถึง e-Marketplace ต่างๆ โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เช่น AI และ Big Data เพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคออนไลน์ในเชิงรุก อีกทั้งยังมีแนวทางในการรับมือเมื่อประสบปัญหาการซื้อขายออนไลน์ ดังนี้ (1) ถ่ายภาพความบกพร่องเสียหายของสินค้าและนำไปแจ้งความเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน (2) นำหลักฐานติดต่อไปยังผู้ขายหรือคอลเซ็นเตอร์หรือหมายเลขโทรศัพท์ที่ปรากฏบนหน้าเว็บไซต์ และ (3) หากมีปัญหасสามารถร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่รับแจ้ง เช่น สคบ. (โทร. 1166) อย. (โทร. 1556) เพื่อขอคำแนะนำและความช่วยเหลือต่อไป โดยควรเตรียมหลักฐาน อาทิ ใบสั่งซื้อสินค้า หรือคำสั่งซื้อสินค้า ข้อความสนทนาการซื้อขายระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย ข้อมูลร้านค้า หลักฐานการชำระเงิน รูปถ่ายสินค้า และสินค้าที่มีปัญหา ทั้งนี้ สามารถปรึกษาสายด่วนศูนย์รับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ 1212 ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

แนวทางรองรับการขยายตัวของการค้าออนไลน์ ภาครัฐควรเร่งให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลเรื่องนี้ อย่างจริงจังเพื่อรองรับกิจกรรมซื้อขายออนไลน์ที่ขยายตัว อาทิ การจัดตั้งแพลตฟอร์มกลางที่น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้ขาย จะต้องทำการลงทะเบียนยืนยันตัวตน โดยมีรัฐทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการตรวจสอบข้อมูลและตัวตนของผู้ขาย ซึ่งจะเป็นการช่วยผู้บริโภคคัดกรองผู้ขายที่มีประวัติหรือมีแนวโน้มที่จะฉ้อโกงในเบื้องต้น รวมถึงมีระบบการชำระเงิน ที่ปลอดภัย มีกลไกกลางในการโอนเงินระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าจะได้รับสินค้าโดยไม่เสียเงินเปล่า และจะต้องได้รับสินค้าถูกต้องตามคำสั่งซื้อ มีคุณภาพตรงตามที่ประกาศขาย นอกจากนี้ รัฐจะต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้สูงอายุ ที่ไม่รู้ไม่เท่าทันเทคโนโลยีและกลไกที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งจะต้องส่งเสริมให้ผู้บริโภคตระหนักถึงความสำคัญของผลประโยชน์ตนเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร้องเรียน รีวิว ตรวจสอบ ทั้งตัวสินค้าและผู้ขาย โดยรัฐจะต้องมีกลไกตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว ไม่ซับซ้อน มารองรับเพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกว่าการร้องเรียนไม่ได้เป็นเรื่องยากและเสียเวลา

การปรับตัวทางการศึกษาในภาวะการระบาดของ COVID-19

เด็กนักเรียนได้รับผลกระทบอย่างมากจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ต้องปิดภาคเรียนที่นานขึ้น การกลับไปเรียนในห้องเรียนปกติไม่สามารถทำได้ นักเรียนต้องเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้อื่น แต่ยังคงมีข้อจำกัดอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ยากจน ทั้งสภาพแวดล้อมในการเรียน อุปกรณ์และเทคโนโลยี คุณภาพการสอนและการเรียนรู้ รวมถึงโอกาสในการได้รับอาหารและอาหารเสริมจากโรงเรียน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมการเพื่อหามาตรการรองรับและต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในอนาคต

สถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 กับผลกระทบต่อการศึกษา ในช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 รุนแรง ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาและนักเรียนทั่วโลก โดยนักเรียนทั่วโลกจำนวนกว่า 1.6 พันล้านคน ใน 194 ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 91.3 ของผู้เรียนจากทั่วโลก⁸ ต้องหยุดการเรียนในระบบโรงเรียนและหันไปสู่อการเรียนในรูปแบบนอกห้องเรียนแบบต่างๆ งานวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา⁹ ชี้ให้เห็นผลกระทบของการที่ต้องปิดโรงเรียน หรือเปิดเรียนล่าช้า โดยการปิดโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา 1 เดือน จะส่งผลกระทบต่อ GDP ของประเทศในระยะยาวถึงร้อยละ 0.1-0.3 และการที่นักเรียนต้องอยู่บ้านเป็นระยะเวลานาน ทำให้ลืมสิ่งที่เคยเรียนมา ต้องทบทวนซ้ำอีกครั้ง หรือเรียกว่าปรากฏการณ์ความรู้ที่ถดถอยไปหลังจากปิดเทอมใหญ่ (Summer Slide) และพบว่าการศึกษาที่เด็กไม่ได้ไปโรงเรียนประมาณ 6 สัปดาห์ อาจทำให้ความรู้หายไปครึ่งปีการศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวของกลุ่มเด็กดังกล่าว ขณะที่ประเทศไทยมีประชากรวัยเรียนในทุกระดับชั้นได้รับผลกระทบประมาณ 14 ล้านคน¹⁰ โดยกลุ่มนักเรียนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประมาณ 11.47 ล้านคน

การดำเนินงานของภาครัฐในการแก้ปัญหาการศึกษาจากผลกระทบของ COVID-19 จากผลกระทบดังกล่าว ระบบการศึกษาหลายแห่งในโลกหันไปใช้ระบบการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาจากการปิดภาคเรียนเป็นการชั่วคราว อาทิ การใช้ระบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) การใช้ระบบการประชุมออนไลน์ การเรียนการสอนแบบผู้เรียนผู้สอนเข้ามาพร้อมๆ กัน การบันทึกการสอนแบบล่วงหน้า การใช้ระบบ MOOC (Massive Open Online Courses) ซึ่งรวมถึงประเทศไทยในการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบชั่วคราว โดยดำเนินการแก้ปัญหาผ่านแพลตฟอร์มการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

⁸ ข้อมูลจาก UNESCO (<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>)

⁹ Summer Learning Loss: What We Know and What We're Learning : <https://www.nwea.org/blog/2018/summer-learning-loss-what-we-know-what-were-learning>

¹⁰ ประชากรวัยเรียนอายุระหว่าง 3-21 ปี ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2562 ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ผ่าน 3 ช่องทางคือ (1) โทรทัศน์ช่อง DLTV (2) ผ่านเว็บไซต์ DLTV และ (3) แอปพลิเคชัน DLTV เพื่อแก้ปัญหาการเรียนล่าช้าและการหลุดออกนอกระบบห้องเรียนของเด็ก โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 4 ระยะเวลาคือ ระยะเวลาแรก การสำรวจและเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ของนักเรียน (7 เมษายน–17 พฤษภาคม 2563) ระยะเวลาที่ 2 การทดลองจัดการเรียนการสอนทางไกล (18 พฤษภาคม–30 มิถุนายน 2563) ระยะเวลาที่ 3 การจัดการเรียนการสอน (1 กรกฎาคม 2563–30 เมษายน 2564) ซึ่งได้วางแผนไว้สำหรับ 2 สถานการณ์คือ สถานการณ์ที่ 1 กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังไม่คลี่คลาย จะจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยระบบทางไกลผ่าน DLTV และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยวีดิทัศน์การสอน โดยครูต้นแบบ และระบบออนไลน์ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา และ สถานการณ์ที่ 2 กรณีที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คลี่คลาย จะจัดการเรียนการสอนปกติ ในโรงเรียนโดยให้เว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และระยะเวลาที่ 4 การทดสอบและการศึกษาต่อ (1 เมษายน–15 พฤษภาคม 2564) โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ (TCAS GAT PAT และ O-net) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระยะที่ 3 สถานการณ์ที่สองคือ ได้มีการกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติแล้ว

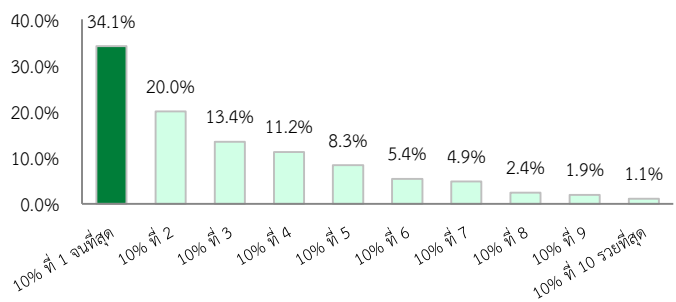
อย่างไรก็ตาม ในช่วงทดลองเรียนผ่านการศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียม (DLTV) มีประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างแพร่หลายในการ ดำเนินนโยบายดังกล่าว โดยการดำเนินนโยบายดังกล่าวถือเป็นการ กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและเป็นตัวเร่งให้นักเรียนได้เกิดการ เรียนรู้ ผ่านช่องทางอื่นๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะ เป็น ผลดีต่อนักเรียนและประเทศในระยะยาวในการส่งเสริม การพัฒนาทักษะ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ยังมีข้อจำกัด อาทิ เทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตยังเข้าไม่ถึงในทุกพื้นที่ ความเสถียรของสัญญาณ ความพร้อม

ของสื่อการเรียนการสอน รวมถึงคุณภาพของการเรียนรู้ โดยเฉพาะในผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่ยังไม่สามารถโฟกัส กับการเรียนได้เป็นเวลานาน หรือการเรียนรู้ที่ปราศจากผู้ช่วยในการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ นักเรียนที่ต้องการ การศึกษาแบบพิเศษ นักเรียนผู้พิการ ผู้มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านต่างๆ ที่ต้องการการดูแลจากครูผู้สอน อย่างใกล้ชิด ขณะที่ผู้ปกครองบางกลุ่มไม่สามารถดูแลอย่างใกล้ชิดได้ สำหรับนักเรียนในครัวเรือนยากจนยังมี ข้อจำกัดในเรื่องอุปกรณ์ทีวี คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อให้การเรียนการสอน ออนไลน์เป็นทางเลือกในการเรียนรู้ทั้งในยามปกติและในภาวะวิกฤตที่เด็กไม่สามารถไปเรียนได้ โดยที่ผ่านมา มีสถานการณ์และผลกระทบที่สำคัญจากการจัดการเรียนการสอนผ่านทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ดังนี้

สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้นอกห้องเรียน จากข้อมูลการสำรวจของ OECD ปี 2018 พบว่า ในประเทศไทย นักเรียนอายุ 15 ปี มากกว่าร้อยละ 30 ไม่มีห้องส่วนตัวหรือพื้นที่เงียบๆ ในการเรียนหรือทำการบ้าน โดยเฉพาะ เด็กนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากจนที่สุด (ร้อยละ 20 ล่าง) มีเพียงร้อยละ 55 ที่มีพื้นที่ส่วนตัวในการทำการบ้าน **อุปกรณ์ในการเรียนรู้ โทรทัศน์ในการเรียน** ครัวเรือนที่ยากจนมีแนวโน้มที่ต้องรับภาระจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว เนื่องจากในกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนมีประชากรวัยเรียนอายุน้อยกว่า 15 ปีมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ร่ำรวย โดยกลุ่ม ครัวเรือนที่ยากจนที่สุดร้อยละ 10 ล่าง มีประชากรวัยเรียนอายุน้อยกว่า 15 ปี ประมาณ 1.12 คนต่อครัวเรือน

โดยมีครัวเรือนที่มีเด็ก 3 คนขึ้นไปมากถึง 182,904 ครัวเรือน และยิ่งมากขึ้นในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น อาทิ ครัวเรือนที่ยากจนที่สุดร้อยละ 1 มีประชากรวัยเรียนอายุน้อยกว่า 15 ปี เฉลี่ย 1.47 คน และมีครัวเรือนที่มีเด็ก 3 คนขึ้นไปมากถึง 26,205 ครัวเรือน ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศมีเพียง 0.47 คนต่อครัวเรือน และกลุ่มครัวเรือนที่รวยที่สุดร้อยละ 10 มีประชากรวัยเรียนอายุน้อยกว่า 15 ปี เฉลี่ย 0.13 คน และมีครัวเรือนที่มีเด็ก 3 คนขึ้นไปเพียง 6,384 ครัวเรือน หากพิจารณาเทียบสัดส่วนครัวเรือนที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี กับจำนวนโทรทัศน์ที่มีในบ้านจะยิ่งพบครัวเรือนยากจนมีแนวโน้มรับภาระในการจัดหาอุปกรณ์ทีวีเพื่อมาใช้ในการเรียนของเด็กเพิ่มขึ้น รวมถึงปัญหาเรื่องคุณภาพสัญญาณโทรทัศน์ในเขตพื้นที่ห่างไกล โดยครัวเรือนทั่วประเทศที่มีจำนวนเด็กมากกว่าจำนวนโทรทัศน์มีประมาณร้อยละ 8.5 แต่กลุ่มครัวเรือนที่จนที่สุดร้อยละ 10 จะมีสัดส่วนเด็กนักเรียนมากกว่าโทรทัศน์ถึงร้อยละ 34.1 และยิ่งมากขึ้นในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น โดยครัวเรือนที่จนที่สุดร้อยละ 1 ล่าง มีสัดส่วนถึงร้อยละ 50.8 โดยสัดส่วนดังกล่าวจะลดลงในกลุ่มครัวเรือนที่ร่ำรวย เนื่องจากมีกำลังซื้อโทรทัศน์ที่เพิ่มขึ้น และการมีบุตรที่น้อยกว่าครัวเรือนที่ยากจน

แผนภาพ 18 สัดส่วนครัวเรือนที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มากกว่าจำนวน TV

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2562 ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

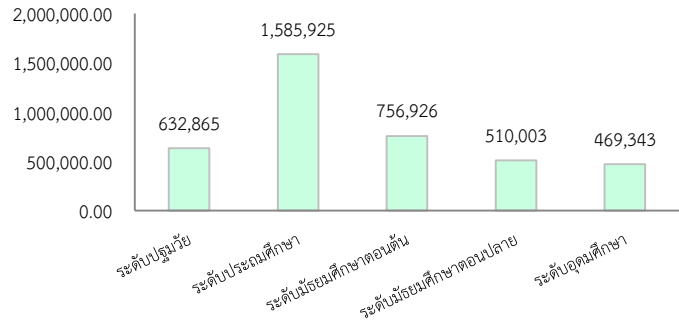
คอมพิวเตอร์ มีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 59 มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้ในบ้าน (สหรัฐอเมริกาและยุโรป มีนักเรียนมากกว่าร้อยละ 85 มีคอมพิวเตอร์) ขณะที่เด็กนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจฐานะยากจนที่สุด (ร้อยละ 20 ล่าง) มีคอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 17 **โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน** นักเรียนไทยมีโทรศัพท์สมาร์ตโฟนที่เข้าถึงการเรียนได้ประมาณร้อยละ 86 โดยกลุ่มเด็กนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจฐานะยากจนที่สุดมีโทรศัพท์สมาร์ตโฟนร้อยละ 79 และ **การเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต**ของครัวเรือนนักเรียนไทยมีประมาณร้อยละ 81.6 ที่สามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้โดยนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจฐานะยากจนที่สุดมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 57 อาจเป็นเพราะครัวเรือนจำนวนมากไม่มีเงินสำหรับสมัครสมาชิกหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลกว่าที่จะมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าถึง รวมถึงยังคงมีปัญหาเรื่องเสถียรภาพและความเร็วของอินเทอร์เน็ตในการเข้าเรียนโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล

ความพร้อมของนักเรียนและครูผู้สอน และคุณภาพในการเรียนรู้ผ่านการสอนการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การสำรวจของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) พบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครองกว่าร้อยละ 70 ไม่คุ้นเคยกับการเรียนออนไลน์ และนักเรียนร้อยละ 12 ขาดสมาธิในการเรียน โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษาไม่สามารถโฟกัสกับการเรียนผ่านระบบ DLTV ได้เป็นเวลานาน และนักเรียนบางกลุ่มยังมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีพอในการเรียนรู้ผ่านระบบ DLTV รวมถึงครูผู้สอนบางกลุ่มยังคงไม่มีความพร้อมมากพอทั้งในรูปแบบการจัดการเรียนสอนและเนื้อหาในการเรียนการสอนผ่านระบบ DLTV ที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มนักเรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและผลลัพธ์การเรียนของเด็กโดยตรง รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านอื่นที่มีความจำเป็นต่อเด็ก (Soft Skill) อาทิ การเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้ร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การทำงานเป็นทีม ทักษะด้านอารมณ์ และทักษะด้านการสื่อสาร

เด็กกลุ่มเปราะบางไม่ได้รับการดูแลอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดการได้รับสารอาหารที่เพียงพอจากการหยุดเรียนชั่วคราว ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2562 ชี้ให้เห็นว่ายังมีเด็กนักเรียนจำนวนมากที่ต้องพึ่งพาอาหารและอาหารเสริมจากโรงเรียน ในปี 2562 มีประชากรวัยเรียนอายุ 3-21 ปีที่อยู่ในกลุ่มครัวเรือนยากจน (รายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำสุดร้อยละ 20) สูงถึง 4 ล้านคน โดยเป็นกลุ่มประชากรในช่วงปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษาที่จำเป็น ต้องพึ่งพาอาหารและอาหารเสริมจากโรงเรียนถึง 2.22 ล้านคน นอกจากนี้ ยังมีนักเรียนที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด อาทิ นักเรียนกลุ่มพิเศษ นักเรียนผู้พิการ ผู้มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านต่างๆ ขณะที่ผู้ปกครองบางส่วนไม่สามารถดูแลอย่างใกล้ชิดได้หรือผู้ปกครองบางส่วนต้องขาดรายได้จากการต้องมาดูแลกลุ่มเด็กดังกล่าว

แผนภาพ 19 ประชากรวัยเรียนในครัวเรือนที่ยากจน (รายจ่ายต่ำสุด 20 % ล่าง) จำแนกตามระดับชั้น

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2562 ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

ข้อเสนอการปรับปรุงแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จากผลกระทบที่เกิดขึ้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมแผนการเพื่อหามาตรการรองรับและต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในอนาคต ดังนี้

- **การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม** อาทิ การดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาโครงข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกพื้นที่ และการสนับสนุนการจัดสรรอุปกรณ์ Wi-fi แบบพกพาให้กับนักเรียนในกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตอย่างมีคุณภาพได้
- **การจัดสื่อการเรียนการสอนที่จูงใจการเรียนรู้ รูปแบบการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยและช่วงเวลา** โดยพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและจูงใจในการเรียนกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย ประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) อาทิ การจัดพื้นที่การเรียนรู้ในหมู่บ้านเพิ่มเติมโดยให้ครูผู้สอนหรือผู้มีความรู้ความสามารถมาช่วยในการสอน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องผลลัพธ์ที่ลดลงจากการเรียนด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว รวมถึงได้พัฒนาทักษะด้านอื่นที่มีความจำเป็นต่อเด็ก (Soft Skill) อาทิ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านอารมณ์ และทักษะด้านการสื่อสาร
- **การพัฒนาเทคนิควิธีการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยี** รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนผู้พิการ ผู้มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนครูหรือบุคลากรในการช่วยสนับสนุนในการเรียนผ่านออนไลน์

ความท้าทายของการออกแบบระบบการคุ้มครองทางสังคม

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อผู้มีงานทำและประชาชนทั่วไป โดยในกลุ่มแรงงานในระบบประกันสังคม มาตรา 33 มีผู้ประกันตนขอรับประโยชน์ทดแทนการว่างงานรายใหม่ ระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2563 และขอรับประโยชน์ทดแทนการว่างงานด้วยเหตุสุดวิสัยกว่า 1 ล้านคน ส่วนผู้ประกอบการอาชีพอิสระและเกษตรกรซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบ ภาครัฐได้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาตามโครงการเราไม่ทิ้งกัน และโครงการเยียวยาเกษตรกร (เงินเยียวยา 5,000 บาท) รวมเป็นจำนวน 22.8 ล้านคน สะท้อนให้เห็นว่ายังมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่หลุดรอดออกจากระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบ ลูกจ้าง/ผู้ประกอบการอิสระที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคม ดังนั้น ภาครัฐจะต้องหาแนวทางการพัฒนาระบบตาข่ายคุ้มครองทางสังคมให้มีความครอบคลุมเพื่อรับมือหากเกิดสถานการณ์วิกฤตขึ้นอีกในอนาคต

จากการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากร ปี 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด 37.5 ล้านคน เป็นผู้มีหลักประกันทางสังคม 18.9 ล้านคน หรือร้อยละ 50.4 เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ 2.4 ล้านคน อยู่ในระบบประกันสังคม 16.5 ล้านคน และเป็นผู้ไม่มีหลักประกัน 18.6 ล้านคน

ตาราง 13 จำนวนผู้มีงานทำที่มีการคุ้มครองทางสังคม

	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ
ผู้มีงานทำ	37.5	
ผู้มีหลักประกัน	18.9	50.4
- ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.4	6.4
- ประกันสังคม		
ม.33	11.7	31.2
ม.39	1.6	4.3
ม.40	3.2	8.5
ผู้ไม่มีหลักประกัน	18.6	49.6

หมายเหตุ: ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจไม่รวมลูกจ้าง และพนักงานของรัฐ (พลเรือน 1.33 ล้านคน รัฐวิสาหกิจ 2.5 แสนคน และทหาร 8 แสนคน)

ไม่คุ้มครอง
การว่างงาน

ทั้งนี้ การเข้าถึงระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ ในปี 2562 พบว่า มีแรงงานนอกระบบสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนมาตรา 39 และ 40 เพียง 4.8 ล้านคน หรือเป็น 1 ใน 5 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด 20.3 ล้านคน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อย แม้วานโยบายของภาครัฐที่ผ่านมาได้พยายามผลักดันและเพิ่มโอกาสให้แรงงานนอกระบบสามารถเข้าร่วมกองทุนประกันสังคมได้ แต่แรงงานนอกระบบที่เข้าร่วมกองทุนประกันสังคมยังคงเพิ่มขึ้นเพียงช้าๆ ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องจากสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่อาจไม่จูงใจ การมีข้อจำกัดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การมีรายได้ไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกัน อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้สะท้อนว่าแม้แรงงานที่มีประกันสังคมตามมาตรา 39 และมาตรา 40 แต่การขาดสิทธิประโยชน์จากการว่างงานหรือการสูญเสียรายได้จากการทำงาน ทำให้เมื่อได้รับผลกระทบรัฐจึงจำเป็นต้องรับภาระในการดูแล

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่น่าเป็นห่วงสำหรับแรงงานที่ยังไม่มีหลักประกันใดเลย คือ การขาดหลักประกันด้านรายได้รองรับในยามเกษียณ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการดำรงชีพ แม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการช่วยเหลือในโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่จ่ายให้ 600-1,000 บาทต่อเดือนต่อราย ซึ่งเงินช่วยเหลือในส่วนนี้จะส่งผลต่อความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยเผชิญกับสังคมสูงวัยที่จะรุนแรงขึ้นในอนาคต ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 จึงเป็นโอกาสที่จะสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมและการออมเพื่อเกษียณอายุ รวมทั้งเร่งสนับสนุน และมีมาตรการเพื่ออุดหนุนให้มีความคุ้มครองให้แก่แรงงานทั้งในด้านการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ เสียชีวิต รวมถึงชีวิตหลังวัยเกษียณได้

การพัฒนาระบบประกันสังคมถือเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่ทำให้แรงงานนอกระบบที่เหลืออีกจำนวนมากไม่ตัดสินใจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 ที่เสนอทางเลือกให้เลือกได้ตามความเหมาะสมของรายได้และความสามารถในการจ่าย รวมไปถึงศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาและออกแบบระบบประกันสังคมให้สามารถจูงใจได้มากขึ้น ซึ่งอาจจะต้องพิจารณาในประเด็นสิทธิประโยชน์ที่ได้จากการจ่ายเงินสมทบร่วมด้วยว่ามีความครอบคลุมเพียงพอ และแตกต่างจากสวัสดิการขั้นพื้นฐานมากน้อยเพียงใด รวมถึงการลงทะเบียนเป็นผู้ประกันตนโดยความสมัครใจอาจไม่สามารถสร้างความคุ้มครองให้ประชาชนได้ทั้งหมด ดังนั้น ภาครัฐอาจต้องมีการศึกษาข้อดีและข้อเสียของทั้งระบบสมัครใจและระบบบังคับว่าแต่ละระบบนั้นมีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยอย่างไร รวมถึงการศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริม การสร้างความรู้เกี่ยวกับการมีหลักประกันตนทั้งในวัยแรงงานและวัยเกษียณ และการอำนวยความสะดวกที่จะทำให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงระบบได้ง่ายโดยการปรับปรุงกลไกการทำงานระบบประกันสังคม

ทั้งนี้ การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมไม่เพียงแต่จะพัฒนาระบบประกันสังคมเท่านั้น แต่เป็นการบูรณาการกลไกทุกด้านที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของไทยให้มีความเข้มแข็ง ทั้งการส่งเสริมการออมและสร้างความตระหนักในการวางแผนทางการเงิน เพื่อสร้างหลักประกันให้กับตนเองและครอบครัวที่จะรองรับในสถานการณ์วิกฤต สนับสนุนพลังเครือข่ายทางสังคมในองค์กรส่วนท้องถิ่น (Social Empowerment) เช่น กลุ่มสหกรณ์ ออมทรัพย์ในชุมชน กองทุนหมู่บ้าน อาสาสมัครชุมชน (Volunteer) ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานเพื่อให้ง่ายต่อการคัดกรองและออกแบบระบบประกันสังคมได้ตรงกลุ่มเป้าหมายและเหมาะสม ซึ่งหากไม่สามารถดึงแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ระบบประกันสังคมได้ ก็จะเป็นอีกหนึ่งความท้าทายว่าจะมีระบบใดมาช่วยดูแลคุ้มครองประชาชนทั้งในยามที่เกิดวิกฤติและในสภาวะปกติ

บทความ “มหาวิทยาลัยร้าง : วิกฤตอุดมศึกษาไทย

แนวโน้มจำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ส่งผลให้มีที่ว่างในมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก รายได้ของมหาวิทยาลัยลดลง ทำทนายให้สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ในบทความนี้จะนำเสนอถึงสถานการณ์ที่มหาวิทยาลัยกำลังเผชิญกับภาวะสถานศึกษาถดถอย การปรับตัวของมหาวิทยาลัยเพื่อความอยู่รอด ตัวอย่างการปรับตัวของมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานการณ์สถาบันอุดมศึกษาไทย

- สถานศึกษา บุคลากรสายวิชาการ และหลักสูตรระดับอุดมศึกษามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่จำนวนนักศึกษาใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษา 167 สถาบัน ซึ่งมีจำนวนไม่เปลี่ยนแปลงมากนักจากในอดีต แต่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานศึกษาจากการขยายวิทยาเขตของสถาบันที่มีชื่อเสียง โดยในปี 2562 มีสถานศึกษารวมวิทยาเขตด้วยจำนวน 221 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก 196 แห่ง ในปี 2557 ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนเพิ่มขึ้นจาก 61 สถาบัน เป็น 68 สถาบัน ในช่วงเวลาเดียวกัน ขณะเดียวกันในช่วงปี 2557-2561 จำนวนบุคลากรสายวิชาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจาก 63,351 คน เป็น 74,921 คน โดยในปี 2562 บุคลากรเริ่มลดลงทั้งภาครัฐและเอกชน มีจำนวนรวม 68,596 คน

ตาราง 14 จำนวนสถานศึกษา และบุคลากรสายวิชาการ แยกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ในช่วงปี 2557 - 2562

ประเภท	จำนวนสถานศึกษา (รวมวิทยาเขต)						จำนวนบุคลากรสายวิชาการ					
	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2557	2558	2559	2560	2561	2562
สถานศึกษาของรัฐ	135	124	126	132	146	153	53,730	50,439	53,524	54,435	60,976	57,274
มหาวิทยาลัยรัฐจำกัดรับ (รวมในกำกับ)	69	58	63	67	76	81	30,228	27,446	31,878	31,800	37,212	35,136
มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ	2	2	2	2	2	2	1,359	1,422	1,345	1,396	1,418	1,561
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	39	37	36	38	38	38	14,796	15,109	15,364	14,940	15,374	13,588
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	25	27	25	25	30	32	7,347	6,462	4,937	6,299	6,972	6,989
สถานศึกษาเอกชน	61	63	70	70	68	68	9,621	13,832	12,118	14,248	13,945	11,322
รวม	196	187	196	202	214	221	63,351	64,271	65,642	68,683	74,921	68,596

หมายเหตุ: เฉพาะที่รายงานในระบบสารสนเทศ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ไม่รวมสถานศึกษาออกสังกัด วิทยาลัยชุมชน และสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาโทขึ้นไป และข้อมูลสถิติในแต่ละปีมีข้อมูลไม่ครบทุกมหาวิทยาลัย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

นอกจากนี้ การเปิดหลักสูตรใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันจากความต้องการกำลังคนในสาขาวิชาใหม่ที่มีความหลากหลายตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคม โดยในช่วงปี 2557-2562 จำนวนหลักสูตรระดับปริญญาตรีมีเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า ในทุกประเภทสถาบันอุดมศึกษา ยกเว้นมหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ โดยเพิ่มขึ้นจากจำนวน 2,027 หลักสูตร เมื่อปี 2557 เป็น 4,851 หลักสูตร ในปี 2562 อย่างไรก็ตาม การเปิดหลักสูตรพบว่ายังมีความซ้ำซ้อนโดยเฉพาะด้านมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ที่มีการเปิดในแทบทุกสถาบันการศึกษา

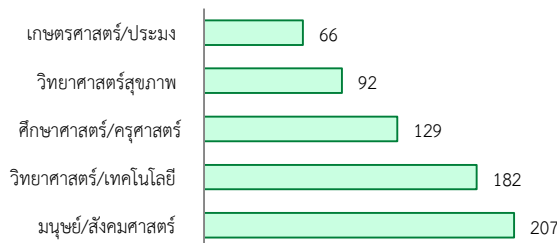
ตาราง 15 จำนวนหลักสูตรระดับปริญญาตรี จำแนกตามประเภทสถานศึกษา ปี 2557 - 2562

ประเภท	จำนวนหลักสูตรระดับปริญญาตรี					
	2557	2558	2559	2560	2561	2562
สถานศึกษาของรัฐ	1,588	1,520	1,438	1,486	3,962	3,900
มหาวิทยาลัยรัฐจำกัดรับ (รวมในกำกับ)	841	809	798	831	1,740	1,698
มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ	86	80	71	68	80	81
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	446	427	389	384	1,695	1,668
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	215	204	180	203	447	453
สถานศึกษาเอกชน	439	384	410	399	937	951
รวม	2,027	1,904	1,848	1,885	4,899	4,851

หมายเหตุ: การเพิ่มขึ้นจำนวนมากในปี 2561 เนื่องจากการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยของรัฐการปรับเพิ่มหลักสูตรสามารถอนุมัติโดยสภามหาวิทยาลัย และระบบรายงานมีการปรับเปลี่ยนทำให้การรายงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แผนภาพ 20 กลุ่มสาขาวิชาที่มีการเปิดสอนเหมือนหรือคล้ายกัน ของสถาบันการศึกษาทั้งรัฐและเอกชน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ขณะที่ปริมาณนักศึกษาใหม่ที่มีแนวโน้มลดลงทุกปี โดยในปี 2557 นักศึกษาใหม่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีจำนวน 508,037 คน ลดลงเหลือ 377,691 คน ในปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 25.7 โดยเป็นการลดลงในทุกประเภทสถาบันอุดมศึกษา เมื่อพิจารณารายสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐจำกัดรับ (รวมในกำกับ) และมหาวิทยาลัยเอกชนมีการลดลงและกลับเพิ่มขึ้นในปี 2561 ปี 2562 ขณะที่มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับมีจำนวนนักศึกษาใหม่ลดลงมากที่สุด รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยลดลงจากปี 2557 ร้อยละ 48 และ 38 ตามลำดับ

ตาราง 16 นักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรีในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปี 2557 - 2562

ประเภท	จำนวนนักศึกษาใหม่					
	2557	2558	2559	2560	2561	2562
สถานศึกษาของรัฐ	419,157	393,239	354,618	338,339	324,805	307,847
มหาวิทยาลัยรัฐจำกัดรับ (รวมในกำกับ)	151,127	143,279	145,490	138,358	140,537	145,493
มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ	74,501	70,639	55,564	48,944	50,769	38,826
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	45,662	45,436	37,194	38,686	35,433	32,876
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	147,867	133,885	116,370	112,351	98,066	90,652
สถานศึกษาเอกชน	88,880	79,849	77,153	63,209	67,428	69,844
รวม	508,037	473,088	431,771	401,548	392,233	377,691

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

การลดลงและกลับมาเพิ่มขึ้นของนักศึกษาใหม่ในมหาวิทยาลัยของรัฐจำกัดรับ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเปิดวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย โดยปัจจุบันมีวิทยาเขตจำนวน 54 แห่ง กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค ทำให้นักศึกษาใหม่มีทางเลือกในการเข้าศึกษา ประกอบกับชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยที่จูงใจให้นักศึกษาเข้าเรียนเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน การเพิ่มขึ้นของวิทยาเขตทำให้เกิดแข่งขันกับสถาบันในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นจากจำนวนที่ลดลงมากของนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาที่นักศึกษาเลือกเรียน ในช่วงปี 2558-2562 พบว่า จำนวนนักศึกษาใหม่มีแนวโน้มลดลงในทุกกลุ่มสาขาวิชา โดยกลุ่มวิชาด้านเกษตร/ป่าไม้/ประมง และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีสัดส่วนนักศึกษาใหม่ลดลงมากที่สุด คือร้อยละ 26.0 และร้อยละ 24.8 ตามลำดับ

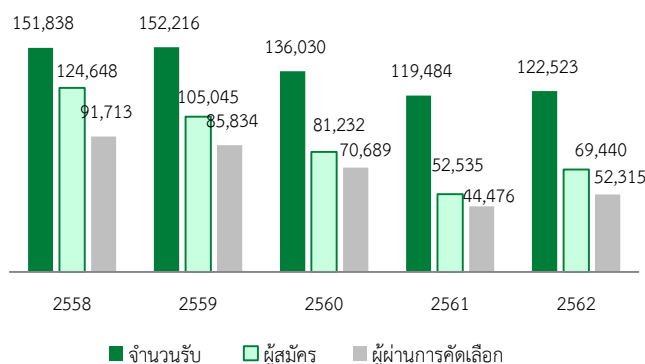
ตาราง 17 จำนวนนักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรี แยกตามกลุ่มสาขาวิชา ในช่วงปี 2558 - 2562

กลุ่ม/สาขาวิชา	2558	2559	2560	2561	2562
ศึกษาศาสตร์	30,722	30,230	28,507	27,549	28,222
มนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์	307,875	276,485	249,823	245,026	231,440
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	96,523	89,916	87,530	85,936	85,549
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	24,854	24,121	24,204	23,707	22,745
เกษตร/ป่าไม้/ประมง	13,114	11,019	11,484	10,015	9,705
รวม	473,088	431,771	401,548	392,233	377,661

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

นอกจากนี้ จากสถิติจำนวนผู้สมัครและผู้ผ่านการคัดเลือกในระบบ TCAS (รอบที่ 4) สะท้อนให้เห็นถึงอุปทานส่วนเกินของมหาวิทยาลัย โดยผู้สมัครและผู้ผ่านการคัดเลือกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อปี 2558 มีจำนวนที่นั่งที่เปิดรับ 151,838 ที่นั่ง มีผู้สมัคร 124,648 คน (ร้อยละ 82.1 ของที่นั่งที่เปิดรับ) และมีผู้ผ่านการคัดเลือก จำนวน 91,713 คน (ร้อยละ 60.4 ของที่นั่งที่เปิดรับ) ในขณะที่ปี 2562 มีจำนวนที่นั่งที่เปิดรับลดลงอยู่ที่ 122,523 ที่นั่ง ซึ่งจำนวนผู้สมัครก็ลดลงเช่นกัน อยู่ที่ 69,440 คน (ร้อยละ 56.7 ของที่นั่งที่เปิดรับ) และมีผู้ผ่านการคัดเลือกจำนวน 52,315 คน (ร้อยละ 42.7 ของที่นั่งที่เปิดรับ) จะเห็นได้ว่ายังมีที่นั่งเหลือกว่า 70,208 ที่นั่ง

แผนภาพ 21 แนวโน้มจำนวนรับ ผู้สมัคร และผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ในระบบ TCAS รอบที่ 4 ปีการศึกษา 2558 - 2562

ที่มา: Admission Premium, www.admissionpremium.com/content/4816

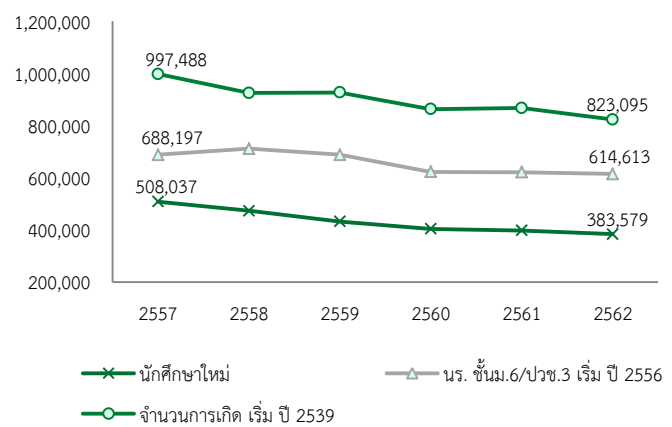
สาเหตุสถานศึกษาล้น

จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยลดลงอย่างต่อเนื่อง มีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน อาทิ ประชาชนมีการวางแผนครอบครัวมากขึ้น จำนวนบุตรต่อครัวเรือนลดลงจากยุคก่อนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ขณะที่การกระจายโอกาสให้นักเรียนได้เข้าถึงการศึกษาระดับสูงได้สะดวก ไม่ต้องทิ้งถิ่นฐานไปไกล ทำให้เกิดมหาวิทยาลัยใหม่ในต่างจังหวัดทั้งของภาครัฐและเอกชน รวมถึงการเกิดวิทยาเขตที่เป็นสาขาของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการเปิดหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน

• โครงสร้างประชากรไทยที่มีอัตรา

การเกิดลดลง จากข้อมูลจำนวนการเกิดของประชากรในช่วงปี 2538–2544 ซึ่งเทียบเคียงกับผู้ที่มามีอายุในช่วงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในช่วงปี 2556–2561 และจำนวนนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษาในช่วงปี 2557–2562 พบว่าในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่าทิศทางของจำนวนการเกิดของประชากร จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างประชากรที่มีอัตราการเกิดลดลง ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดลงด้วย

แผนภาพ 22 จำนวนนักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรี จำนวนนักเรียนชั้น ม.6/ปวช.3 และจำนวนการเกิดของประชากรในช่วงเวลาที่เทียบเคียงกัน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

- การขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงทำให้มีการเปิดรับปริมาณนักศึกษามากขึ้น แม้ว่าจำนวนสถาบันอุดมศึกษาจะไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนักในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา แต่มีจำนวนสถานศึกษาเพิ่มขึ้นจากการเปิดวิทยาเขตของสถาบันที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ ยังมีการเติบโตของมหาวิทยาลัยบริษัทที่มุ่งผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานของธุรกิจ อาทิ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ วิทยาลัยดุสิตธานี สถาบันกัญชานา และสถาบันวิทย์สิริเมธี ตลอดจนการแข่งขันเพื่อดึงดูดผู้เรียนทำให้แต่ละสถาบันมีการเปิดหลักสูตรใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ผลของการขยายวิทยาเขตและการเปิดหลักสูตรจำนวนมาก ทำให้ปริมาณการรับนักศึกษาเพิ่มขึ้น

การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ท่ามกลางการลดลงของจำนวนผู้เรียน การแข่งขันในการดึงดูดผู้เรียนของสถาบันอุดมศึกษาที่สูง รวมถึงการพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นความท้าทายที่นำมาซึ่งการปรับตัวของสถาบันการศึกษาเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ ที่ผ่านมามีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมีความพยายามในการปรับตัว ดังนี้

1. การปรับหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและแต่ละช่วงวัย

1.1 *การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน* โดยเน้นเพิ่มทักษะความสามารถในเชิงปฏิบัติ ทักษะความคิดสร้างสรรค์และทักษะการตัดสินใจ การส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหวิชาการ โดยการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้าด้วยกัน รวมทั้งมีการเรียนรู้ทักษะวิชาชีพจากการฝึกปฏิบัติจริง (Work-based Education) เช่น การปรับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต การพัฒนาหลักสูตรรูปแบบใหม่ที่สร้างโอกาสให้นักศึกษาสามารถทดลองเรียนและหาแนวทางการศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของตนเอง (Personalized Education) โดยไม่ต้องยึดติดกับคณะหรือสาขาวิชาเฉพาะเพื่อมุ่งสร้างสมรรถนะ ทักษะ ความรู้ และความสามารถให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา เช่น หลักสูตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.2 *การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น* เพื่อตอบสนองต่อคนแต่ละวัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปัจจุบันหลายสถาบันการศึกษาได้มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เพื่อช่วยพัฒนาทักษะของทุกวัย อาทิ การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ให้กับกลุ่มแรงงาน การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่ผู้สูงอายุ หลักสูตรสำหรับบุคคลภายนอกให้สามารถเพิ่มทักษะวิชาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่หรือวิชาชีพที่สนใจ โดยให้บุคคลภายนอกสามารถเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ หากผู้เรียนผ่านการทดสอบตามเกณฑ์ สามารถโอนรายวิชาดังกล่าวเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติของมหาวิทยาลัยได้ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง แต่สถาบันการศึกษาหลายแห่งยังไม่ได้พิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์หรือจุดแข็งของสถาบันตนเอง โดยมีความมุ่งหวังเพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพิ่มรายได้ ให้มากขึ้นเท่านั้น ส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตที่จบใหม่ในที่สุด อาทิ สถาบันที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิศวกรรม แต่ขยายสาขาวิชาในแขนงอื่นๆ ในสายสังคม

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.1 *การใช้นวัตกรรมการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน* เช่น โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย ซึ่งเป็นการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courseware: MOOC) อาทิ การจัดตั้ง MOOC Chula ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรการประยุกต์ใช้ ไอโอทีสำหรับธุรกิจของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ หลักสูตรพื้นฐานนักออกแบบแฟชั่นเบื้องต้นสำหรับชุมชนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2.2 *การเปิดหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ (Dual-degree Programs)* เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังร่วมมือกับมหาวิทยาลัยคาร์เนกี เมลลอน (Carnegie Mellon University) ประเทศสหรัฐอเมริกา เปิดสอนหลักสูตรร่วม (Dual-degree Programs) โดยผู้เรียนจะได้รับปริญญาเหมือนกับเรียนที่สหรัฐอเมริกา รวมถึงการจัดทำโครงการวิจัยร่วม (Collaborative Research) โดยดำเนินการร่วมกับอาจารย์หรือนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก และภาคเอกชน ตลอดจน แลกเปลี่ยนอาจารย์ และนักวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิจัยและนวัตกรรม

ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทำงานวิจัยและการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเชิงวิชาการแก่สังคม ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ ตลอดจนผลักดันให้มีการต่อยอดงานวิจัยให้มีความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ สร้างรายได้ให้กับสถาบัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ที่ผ่านมางานวิจัยหลายชิ้นไม่ได้ถูกนำมาต่อยอด ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลในเรื่องข้อจำกัดของงบประมาณหรือข้อจำกัดในเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กร โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาของรัฐ

3. การขยายกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการขยายกลุ่มเป้าหมายการรับนักศึกษาที่ครอบคลุมไปถึงนักศึกษาต่างชาติ เพื่อมาทดแทนจำนวนนักศึกษาไทยที่ลดลง โดยในช่วงปี 2557-2562 มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาเอกชนมีการรับนักศึกษาต่างชาติมากที่สุด

ตาราง 18 จำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย แยกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา ในช่วงปี 2557 - 2562

ประเภท	2557	2558	2559	2560	2561	2562
สถาบันการศึกษาของรัฐ	7,497	7,961	8,543	9,916	9,620	10,370
- มหาวิทยาลัยของรัฐจำกัดรับ	5,533	6,075	6,530	7,676	7,275	7,832
- มหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ	242	169	119	101	407	289
- มหาวิทยาลัยราชภัฏ	1,484	1,380	1,477	1,704	1,359	1,444
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	238	337	417	435	579	805
สถาบันการศึกษาเอกชน	6,113	8,693	10,180	11,510	13,717	14,666
รวม	13,610	16,654	18,723	21,426	23,337	25,036

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แนวทางการปรับตัวมุ่งเน้นการปรับหลักสูตร การใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการขยายปริมาณความต้องการ อาทิ นักศึกษาต่างชาติ การจัดหลักสูตรระยะสั้น ฯลฯ แม้จะช่วยยกระดับและดึงดูดนักศึกษา อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวทำให้การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นทั้งระหว่างสถาบันการศึกษาภายในประเทศ และสถาบันการศึกษาภายในประเทศกับต่างประเทศ การแข่งขันด้านการตลาดที่รุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา และการคงอยู่ของสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงหรือคุณภาพน้อยกว่า ทั้งนี้ แนวทางการปรับตัวยังขาดการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา เพื่อยกระดับและสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาภายในประเทศ

กรณีตัวอย่างการปรับตัวของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

มหาวิทยาลัย	การปรับตัว
Stanford University, USA.	พัฒนาหลักสูตรแห่งอนาคตใน 4 รูปแบบ คือ (1) Open Loop University ที่อนุญาตให้ขยายเวลาเรียนปริญญาตรีเป็น 6 ปี โดยจะเริ่มเรียน ออกไปทำงาน กลับมาเรียนและจบการศึกษาในช่วงไหนในชีวิตก็ได้ (2) Paced Education โดยปรับรูปแบบการศึกษาเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นพื้นฐาน ชั้นยกระดับและชั้นปฏิบัติจริง จากเดิมที่ตามลำดับ แทนรูปแบบการเรียนในปี 1 ถึงปี 4 (3) Axis Flip เป็นการศึกษาแบบพลิกแกน ที่เน้นการพัฒนาทักษะเป็นหลัก ควบคู่ไปกับองค์ความรู้ (4) Purpose Learning ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านโครงการเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ทักษะในการออกไปแก้ไขปัญหาสังคมตามเป้าหมายที่ตนเองต้องการ
Harvard University, USA.	มีหลักสูตรใน Harvard Extension School ที่มีความยืดหยุ่นสำหรับบุคคลทั่วไป โดยเป็นการเรียนผ่านระบบออนไลน์หรือในห้องเรียน หรือเรียนผสมกันทั้ง 2 รูปแบบ ปัจจุบันมีผู้เข้าเรียนแบบรับใบปริญญาบัตรกว่า 2,000 คน และมีนักศึกษาแบบรับประกาศนียบัตรกว่า 13,000 คน
Massachusetts Institute of Technology (MIT), USA.	ได้มีการพัฒนาระบบการเก็บเครดิต “MicroMasters” ที่ผู้เรียนสามารถเรียนวิชาออนไลน์ผ่านทาง edX.org เมื่อสอบผ่านจะได้ใบรับรอง MicroMasters จาก MIT และสามารถสมัครเรียนหลักสูตรมหาบัณฑิตเพื่อเก็บเครดิตที่เหลือให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
Vellore Institute of Technology (VIT), India	ได้พัฒนาระบบการเก็บเครดิตการเรียนแบบยืดหยุ่น (Fully Flexible Credit System) โดยนักศึกษาสามารถเลือกลงทะเบียนวิชาตามความสนใจและตามความก้าวหน้าทางวิชาการของตนเอง
Case Western Reserve University, USA.	ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน เช่น วิธีการเรียนแบบ Flipped Classroom หรือห้องเรียนกลับด้าน ที่ให้นักศึกษาเรียนออนไลน์ล่วงหน้าแล้ว จึงมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน

ที่มา: กรุงเทพธุรกิจ, www.bangkokbiznews.com/blog/detail/647859

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากปัจจัยที่ทำให้จำนวนผู้เข้าศึกษาต่อจากระดับมหาวิทยาลัยลดลง ตลอดจนแนวทางที่สถาบันการศึกษาปรับตัวในช่วงที่ผ่านมา สามารถนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ดังนี้

- **การกำหนดแนวทางการปรับตัวที่เป็นเอกภาพ** โดยการบริหารจัดการและบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ทั้งในด้านบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนฐานข้อมูลด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการยกระดับการผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพ การขยายงานวิชาการทั้งในด้านศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การบริการสังคม ตลอดจนการวิจัยเพื่อการพาณิชย์ที่จะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- **การนำแนวคิดด้านการตลาดมาใช้ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา** โดยดึงอัตลักษณ์และความแข็งแกร่งทางวิชาการมาเป็นจุดขายในการขับเคลื่อนองค์กร โดยให้มีการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาสถาบันให้ตรงจุดที่ควรมุ่งเน้น เช่น มหาวิทยาลัยที่เน้นวิชาการ มหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย หรือมหาวิทยาลัยที่เน้นตอบสนองชุมชน รวมถึงการบริหารต้นทุนของมหาวิทยาลัย อาทิ การลดต้นทุนในด้านที่มีค่าใช้จ่ายสูงของมหาวิทยาลัยโดยการยุบ/รวมสาขาที่มีใช้ความเชี่ยวชาญ/ไม่สามารถแข่งขันได้ของมหาวิทยาลัย

- **การทบทวน/ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน** โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นภาคปฏิบัติ (Work-based Education) ให้บัณฑิตมีทักษะพร้อมทำงานเมื่อจบการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเพื่อดึงดูดนักเรียนต่างชาติเข้ามาชดเชยปริมาณนักศึกษาไทยที่ลดลง การเปิดกว้างสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น/หลักสูตรอาชีพ เพื่อเพิ่มทักษะความรู้ต่างๆ (Re-skill) แก่คนทำงาน ผู้ว่างงาน และผู้สูงอายุ ตลอดจนการศึกษาต่อเนื่องที่อาศัยโอกาสจากการที่มีที่เรียนว่างในสถาบันอุดมศึกษาให้บุคคลภายนอกสามารถเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ หากผู้เรียนผ่านการทดสอบตามเกณฑ์สามารถโอนรายวิชาดังกล่าวเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติของมหาวิทยาลัยได้ โดยเป็นการพัฒนา/การปรับปรุงหลักสูตรบนพื้นฐานความเชี่ยวชาญที่เป็นจุดเด่น (Core) ของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อลดการซ้ำซ้อน หลักสูตรที่มีคุณภาพ และกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
- **การนำนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนมาใช้ในมหาวิทยาลัย** อาทิ การจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่ให้นักศึกษาสามารถจัดองค์ประกอบของวิชาเรียนได้ (Customizing Education) โดยไม่ยึดติดกับคณะหรือการเรียนตามชั้นปี การพัฒนารายวิชาใหม่ๆ ที่ตอบโจทย์บริบทการเปลี่ยนแปลง เช่น วิชาแห่งความล้มเหลว (Negative Knowledge) ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้การเปิดโอกาสให้กับตนเองและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ไม่หวาดกลัวกับความล้มเหลว ตลอดจนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบการเรียนการสอนมากขึ้น
- **การส่งเสริมการวิจัยที่มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้** โดยส่งเสริมการให้มองค่าความรู้ควบคู่กับการทำวิจัยที่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ รวมทั้งทบทวน/ปรับปรุงระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาของรัฐ เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงพาณิชย์ และสามารถเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจกับภาคเอกชนได้

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2560				2561				2562				2563	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
1. คุณภาพของคน														
การมีงานทำ^{1/}														
การมีงานทำ (พันคน)	37,443	37,538	37,647	37,205	37,361	37,884	38,301	37,911	37,703	37,782	37,486	37,483	37,424	37,081
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.21	1.22	1.19	1.12	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)														
- รวม	1.21	1.24	1.19	1.12	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.05	1.95
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.62	0.53	0.45	0.57	0.60	0.47	0.40	0.40	0.43	0.35	0.40	0.53	0.51	1.11
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.27	1.57	1.47	1.27	1.62	1.13	1.07	1.07	1.20	1.12	1.26	1.07	1.29	2.28
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.64	1.41	1.21	1.22	1.53	1.22	1.09	1.15	0.95	1.21	1.09	1.13	1.22	2.12
- อาชีวศึกษา	2.25	2.51	1.61	1.45	2.03	1.90	1.15	1.31	1.34	2.05	2.05	1.48	1.22	2.93
- วิชาชีพชั้นสูง	2.34	2.63	2.47	1.89	2.18	2.42	1.42	1.41	1.71	1.89	1.31	1.40	1.52	3.16
- อุดมศึกษา	1.91	2.02	2.40	2.07	1.96	1.90	2.11	1.85	1.56	1.78	2.15	1.71	1.84	2.94
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน)	335.6	350.1	271.4	256.0	335.7	282.5	319.0	232.8	335.8	239.2	192.7	230.6	284.2	704.3
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สพ.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)														
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)														
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	45.80	45.49	45.36	45.06	45.68	45.01	44.96	44.81	44.24	43.96	43.94	43.92	42.84	42.33
- มัธยมศึกษาตอนต้น	16.39	16.38	16.85	16.88	16.56	16.69	16.89	16.73	17.06	16.65	17.30	17.39	16.54	16.74
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.64	12.77	12.61	12.75	12.77	12.94	13.07	13.20	13.34	13.55	13.40	13.21	13.68	13.90
- อาชีวศึกษา	3.71	3.60	3.76	3.66	3.52	3.62	3.69	3.65	3.47	3.66	3.72	3.67	3.64	3.75
- วิชาชีพชั้นสูง	4.99	5.22	5.18	5.16	5.15	5.28	5.17	5.27	5.37	5.48	5.40	5.53	5.58	5.69
- อุดมศึกษา	16.46	16.54	16.25	16.49	16.32	16.46	16.23	16.34	16.52	16.70	16.24	16.27	17.72	17.59
สุขภาพ														
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{2/}														
- ปอดอักเสบ	65,600	53,992	79,748	68,401	74,881	58,699	90,160	59,861	73,429	51,189	63,635	68,302	76,734	29,032
- ไข้เลือดออก	7,060	9,170	32,410	5,321	6,830	24,029	35,564	20,499	16,150	31,978	54,989	28,040	9,218	17,797
- มือ เท้า และปาก	15,746	18,248	28,213	7,982	10,079	14,626	32,718	12,585	9,260	12,954	35,839	9,302	5,429	1,107
- ไข้หวัดใหญ่	20,192	18,930	102,122	50,567	40,995	25,698	73,042	43,628	133,975	61,464	108,786	92,138	99,202	4,781
- บิด	1,416	1,501	1,146	784	1,132	965	741	561	649	736	647	524	660	537
- หัด	1,398	711	591	485	630	632	1,186	3,108	2,068	1,585	1,533	1,428	739	140
- ฉีหนู	575	601	1,166	1,132	402	637	932	569	463	493	722	492	266	330
- ใช้สมองอักเสบ	251	210	211	143	182	231	200	132	258	207	211	218	277	191
- อหิวาตกโรค	2	2	2	2	0	2	2	1	6	4	1	1	0	2
- ใช้กาฬหลังแอ่น	5	9	8	6	1	9	3	7	6	6	6	7	5	3
- พิษสุนัขบ้า	1	4	2	4	7	3	3	2	0	2	0	1	0	2
2. ความมั่นคงทางสังคม														
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)^{3/}														
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ	22.75	20.26	19.30	25.44	26.17	25.80	22.92	27.58	27.78	25.99	23.17	25.99	25.82	18.04
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	6.81	6.97	6.85	6.48	6.56	6.81	6.09	6.63	6.41	6.61	5.86	5.58	5.55	5.16
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	18.94	21.25	22.12	21.05	16.62	16.60	17.09	17.05	17.62	16.34	18.54	17.72	16.63	15.36
- สัดส่วนคดียาเสพติด	96.30	94.07	110.98	113.86	95.45	113.75	107.24	110.47	126.96	138.54	143.40	134.04	134.88	118.91
การคุ้มครองผู้บริโภค^{5/}														
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	1,701	2,807	2,304	2,058	1,766	1,661	2,191	1,823	2,732	5,839	3,989	3,005	2,558	4,919
- กรณีสัญญา	548	1,380	928	851	660	795	1,072	664	1,170	1,050	1,018	779	528	776
- กรณีฉลาก	618	472	486	450	522	433	482	434	459	706	545	395	547	429
- กรณีโฆษณา	432	827	734	432	330	253	417	439	726	3,432	1,705	1,328	949	2,525
- กรณีกฎหมาย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	103	128	156	325	254	180	220	286	377	651	721	503	534	1,189
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	12,071	12,681	9,432	11,127	11,082	14,879	13,684	12,859	11,759	11,579	13,127	11,531	15,258	13,737

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
1. คุณภาพของคน										
<i>การมีงานทำ</i>										
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{6/}	216,435	215,823	228,623	239,217	242,456	250,457	261,269	273,594	281,893	290,506
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) ^{7/}	98.43	98.83	98.81	98.81	98.70	98.62	98.50	98.32	98.52	98.52
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) ^{7/}	1.04	0.68	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99	1.18	1.05	0.99
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน) ^{6/} (ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สพ.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)	521	383	347	336	256	273	275	303	293	250
<i>สุขภาพ^{8/}</i>										
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	2,816	2,948	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	3,393	
อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)										
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	784	821	862	902	829	1,026	1,083	1,117	1,181	
- หัวใจ	845	936	955	887	845	1,012	1,027	810	1,069	
- เบาหวาน	793	849	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	1,439	
- ความดันโลหิต	1,059	1,187	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	2,245	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	57	64	63	83	79	92	95	98	101	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	31	34	35	43	45	55	58	61	70	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	56	60	54	46	39	44	42	42	41	
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	57	61	62	60	51	72	76	90	88	
<i>ประชากร</i>										
อัตราส่วนภาวะพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{9/}	55.22	55.47	55.83	56.29	56.85	57.50	58.24	59.06	59.97	60.99
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{10/}	16.37	13.22	12.64	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87	9.85	
<i>การศึกษา</i>										
อัตรารับนักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{11/}										
- ประถมศึกษา	104.30	103.50	104.00	102.72	102.24	102.40	102.74	101.53	101.38	
- มัธยมศึกษาตอนต้น	98.01	98.43	97.65	96.75	97.13	98.71	96.77	96.48	87.70	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	71.68	72.18	73.18	75.07	77.29	78.45	78.57	78.72	79.53	
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	46.21	47.18	51.85	46.48	46.22	48.17	47.72	49.13	49.46	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{12/}	8.2	8.2	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6	8.7
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{13/}	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6	9.6
- ชาย	9.1	9.2	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5	9.5
- หญิง	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7	9.8
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{13/}	4.6	4.7	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1	5.2
- ชาย	5.3	5.4	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7	5.8
- หญิง	4.1	4.2	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6	4.7
2. ความมั่นคงทางสังคม										
<i>สถาบันครอบครัว</i>										
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{14/}	99.78	99.84	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73	99.81
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{15/}	63.08	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98	-	-	-
<i>หลักประกันทางสังคม</i>										
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{16/}	99.36	99.95	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94	99.92
- ประกันสังคม	15.60	15.91	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.95	18.47	18.91
- สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7.75	7.77	7.69	7.80	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63	7.74
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.20	75.28	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.84	72.16	71.39
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	-	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94	0.94
- สิทธิอื่นๆ	0.81	1.00	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73	0.94
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.64	0.05	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06	0.08
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{17/}	25.11	27.07	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	41.62	43.42
<i>ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)</i>										
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{18/}	n.a.	34.27	33.61	32.84	32.00	30.69	33.45	33.14	30.47	31.40
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{3/}	45.80	39.76	40.03	36.97	37.26	25.92	31.46	27.72	26.66	25.00
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{3/}	88.90	78.88	79.72	77.40	72.70	75.80	96.57	85.24	68.81	71.75
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{3/}	416.40	539.91	596.19	719.39	558.68	249.43	349.94	424.55	436.15	554.75
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมด ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{4/}	12.62	11.77	19.98	20.37	17.52	22.73	22.14	23.37	23.77	

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี) ต่อ

องค์ประกอบหลัก	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
การคุ้มครองผู้บริโภค^{5/}										
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	-6,574	7,427	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	7,441	15,565
- กรณีสัญญา	-2,362	2,927	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191	4,017
- กรณีฉลาก	-2,835	3,121	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871	2,105
- กรณีโฆษณา	-1,354	1,257	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439	7,191
- กรณีกฎหมาย	0	5	38	624	69	6	37	0	0	0
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	-23	117	15	76	131	566	1,097	712	940	2,252
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	-53,341	61,242	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504	47,996
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน										
พฤติกรรมในการบริโภค										
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	88.32	88.07	88.30	88.07	87.90	87.20	87.10	86.97	86.60	86.50
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	11.68	11.93	11.70	11.93	12.12	12.89	12.90	13.03	13.40	13.50
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	31.53	-	32.22	32.29	34.00	-	28.40	-	-
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	21.36	-	19.94	20.72	19.90	-	19.10	-	-
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน										
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{21/}	-	-	-	-	-	3.19	-	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมถึงพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	-	-	-	-	1.11	-	-	-	-
- การดูโทรทัศน์	-	-	-	-	-	3.00	-	-	-	-
- การดูวิดีโอ	-	-	-	-	-	2.07	-	-	-	-
- การฟังรายการวิทยุ	-	-	-	-	-	1.64	-	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	-	-	-	-	2.03	-	-	-	-
- การฟังสเตอริโออื่นๆ	-	-	-	-	-	1.26	-	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{22/}	13.80	14.80	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80	33.40	36.00	-
4. สิ่งแวดล้อม										
สารอันตราย										
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{23/}	79.96	65.36	68.13	62.38	21.42	20.36	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
ขยะ										
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	24.22	25.35	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.37	27.93	28.70
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	4.85	-
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	3.93	-
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	3.16	3.41	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	2.63	1.89	-
มลพิษทางอากาศ										
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มคก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{23/}	37.80	38.10	38.20	41.00	41.30	38.20	38.38	35.43	46.29	43.14

ที่มา: 1/7/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 2/ สำนักโรคบาติวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
 3/ ข้อมูลสถิติคดีอาญา อาชญากรรม อุบัติเหตุจากรถ จากระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583 ประมวลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 4/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อเสนอแนะ สำนักพัฒนากระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2558-2561 เป็นร้อยละของเด็กที่กระทำผิดซ้ำจากการติดตามในรอบ 1 ปี ต่อจำนวนการปล่อยตัวทั้งหมด
 5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)
 6/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หมายเหตุ ตั้งแต่ปี 2556 ข้อมูลการมีงานทำมีการปรับค่าตัวหนักโดยใช้ชุดข้อมูลค่าคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553-2583
 8/ สถิติสาธารณสุข กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี 2550 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค
 9/ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2553 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.
 11/ สถิติการศึกษาฉบับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 12/13/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
 15/ มีการจัดทำข้อมูลปี 2559 เป็นปีสุดท้าย สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข
 17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 18/ ระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน <http://ti.ddc.moph.go.th/RTDD/Modules/Report/Report11.aspx> และประชากรกลางปี กระทรวงสาธารณสุข
 19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 20/ การสำรวจพฤติกรรมกลุ่มผู้บริโภคสุราของประเทศไทย พ.ศ. 2547, 2550, 2554, 2557 และ 2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี
 21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี
 22/ ข้อมูลปี 2545-2551 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2552-2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพฯธุรกิจ. 2563. อนาคตมหาวิทยาลัย พลิกตัวสู่โลกใบใหม่ผ่านโมเดล 5Fs (2). <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/647859>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2563. การให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ของสถาบันการเงินผ่านการปรับโครงสร้างหนี้. เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/covid19/Pages/default.aspx> (สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2563).
- _____. 2563. ข่าว สปท. ฉบับที่ 32/2563 เรื่องมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 2. เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2020/Pages/n3263.aspx> (สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2563).
- _____. 2563. เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน.
- _____. 2563. รายงานนโยบายการเงิน เดือนมิถุนายน 2563.
- _____. 2563. รายงานผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ไตรมาสหนึ่ง ปี 2563.
- _____. 2563. สถิติสถาบันการเงิน.
- ระบบเผยแพร่สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2563. สถิติอุดมศึกษา. <http://www.info.mua.go.th/info/>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). การสำรวจข้อมูลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันของครูระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาทั่วประเทศในช่วงโควิด-19 (2020).
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2563. สถิติเรื่องร้องเรียน สำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-30 มิถุนายน 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2563. “ผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563”. รายงานเดือนเมษายน-มิถุนายน 2563.
- สำนักงานประกันสังคม. 2563. จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ปี 2554-2563.
- _____. 2563. จำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) ปี 2554-2563.
- _____. 2563. จำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40) ปี 2554-2563.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. 2563. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2562. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2563. “การสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 4 : ตุลาคม-ธันวาคม 2562”.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2563. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB). 2562. โครงการสำรวจและศึกษาเพื่อการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ประจำปี 2561 เรื่องที่ 3 ความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษากับความอยู่รอดของมหาวิทยาลัยไทย.
- สำนักกระบวนวิธีวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2562. รายงานสถานการณ์โรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.
- ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2563. สถิติคดีจราจรทางบก เมษายน-มิถุนายน 2563.
- _____. 2563. สถิติคดีอาญา เมษายน-มิถุนายน 2563.
- ศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย (Thailand Accident Center). โครงการวิจัยเพื่อเมืองไทยไร้อุบัติเหตุ 2562.
- Megan Kuhfeld. 2560. Summer Learning Loss: What We Know and What We’re Learning. <https://www.nwea.org/blog/2018/summer-learning-loss-what-we-know-what-were-learning>.
- OECD (2019b), PISA 2018 Results (Volume II): Where All Students Can Succeed, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b5fd1b8f-en>.
- UNESCO (Online). <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ผู้ประสานงาน / Contact persons

หากต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาสอบถามได้ที่

E-mails : Nipha@nesdc.go.th

โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3605

<http://social.nesdc.go.th/>

การเผยแพร่ที่จะมาถึง

กันยายน 2563 <ul style="list-style-type: none"> รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2562	ตุลาคม 2563	พฤศจิกายน 2563 <ul style="list-style-type: none"> รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2563	ธันวาคม 2563
มกราคม 2564	กุมภาพันธ์ 2564 <ul style="list-style-type: none"> รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2563	มีนาคม 2564	เมษายน 2564
พฤษภาคม 2564 <ul style="list-style-type: none"> รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2564	มิถุนายน 2564	กรกฎาคม 2564	สิงหาคม 2564 <ul style="list-style-type: none"> รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2564